

**CZYTAJ
NAS:**

- CO TYDZIEŃ
W GAZECIE
- CODZIENNIE
W INTERNECIE

**nowy KURIER
mławański.pl**

CENA 2,80 zł
(w tym 5% VAT)

DZIERZGOWO GRUDUSK LIPOWIEC MŁAWA RADZANÓW STRZEGOWO STUPSK SZREŃSK SZYDLÓWO WIECZENIA WISŃIEWO

Fot. materiały Klubu

WICEMISTRZYNIE WOJEWÓDZTWA!

SREBRNY MEDAL I WICEMISTRZOSTWO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO WYWALCZYŁY PIŁKARKI RĘCZNE KLUBU SPORTOWEGO ZAWKRZE MŁAWA PODCZAS ZAWODÓW FINAŁOWYCH MAZOWIECKIEJ LIGI DZIEWCZĄT ROCZNIK 2008. **S. 4**

NOCNY POŚCIG ZA PIJANYM KIEROWCĄ

NA SYGNALE II

s. 2

■ Sceny jak z filmu akcji. Uciekając przed policją, uderzał pojazdem w ścigające go radiowozy i próbował zepchnąć je z drogi. Został zatrzymany i osadzony w policyjnym areszcie. Dopuszczał się też kilku przestępstw oraz licznych wykroczeń.

ABSOLUTORIUM DLA BURMISTRZA MŁAWY

SESJA II

s. 3

■ Podczas 28. sesji Rady Miasta Mława, radni jednogłośnie udzielili burmistrzowi Sławomirowi Kowalewskiemu wotum zaufania oraz absolutorium z tytułu wykonania budżetu miasta za 2020 r.

PRZED NAMI DNI MŁAWY

ŚWIĘTO II

s. 5

■ Parada motocyklowa, ekspozycja pojazdów strażackich z historią, samochody tuningowane, Food Trucki, wystawy, koncert, Holi Festiwal, Mławianin Roku i oczywiście Jarmark Wojciechowy. Tegoroczne święto miasta pełne atrakcji dla każdego.

Nocny pościg za pijanym kierowcą

UCIEKINIER || Sceny jak z filmu akcji. Uciekając przed policją, uderzał pojazdem w ścigające go radiowozy i próbował zepchnąć je z drogi. Został zatrzymany i osadzony w policyjnym areszcie. Dopuszczał się też kilku przestępstw oraz licznych wykroczeń.

Trwającą czynności mławskiej Policji w sprawie nietrzeźwego kierowcy, który w nocy z soboty na niedzielę, na terenie Mławy, nie zatrzymał się do kontroli drogowej. Uciekając uderzał pojazdem w ścigające go radiowozy, próbując zepchnąć je z drogi. Został zatrzymany i osadzony w policyjnym areszcie. Dopuszczał się też kilku przestępstw oraz licznych wykroczeń. W organizmie miał ponad 2 promile alkoholu

— informuje asp. szt. Anna Pawłowska, oficer prasowy Komendy Powiatowej Policji w Mławie.

Dyżurny mławskiej komendy Policji w niedzielę tuż po godz. 3.00 w nocy, odebrał zgłoszenie, dotyczące nietrzeźwego kierowcy audi.

— Interweniujący patrol prewencji zauważył podejrzanego kierującego w pobliżu jednej ze stacji paliw w Mławie — kontynuuje asp. szt. Anna Pawłowska. — Kierowca jednak zlekceważył sygnały

Kierujący audi, uderzając w ścigające go radiowozy, próbował zepchnąć je z drogi

do zatrzymania się i ruszył do ucieczki. Do pościgu dołączył

drogi patrol. Kierujący audi, uderzając w ścigające go ra-

diowozy, próbował zepchnąć je z drogi. W trakcie ucieczki urwał jedną z opon w swoim audi i jadąc na feldzie, uciekał przez centrum miasta. Kilka przecznice dalej został zatrzymany, po tym jak uderzając autem, wyrwał znak „przeście dla pieszych”.

Zatrzymany, pijany pirat drogowy, to 32-letni mławianin. W organizmie miał ponad 2 promile alkoholu. Podczas pościgu uszkodził dwa radiowozy, dwóch policjantów zostało rannych. Po

udzieleniu pomocy medycznej, zostali zwolnieni ze szpitala.

32-latek trafił do policyjnego aresztu. Jest podejrzany o kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości, niezatrzymanie się do kontroli drogowej oraz stosowanie przemocy w celu zmuszenia funkcjonariuszy do odstąpienia od czynności służbowych. Odpowie także za liczne wykroczenia drogowe. Stracił już prawo jazdy. Grozi mu kara do 5 lat pozbawienia wolności.

Informacja KPP

Kierowca dafa miał ponad 3 promile alkoholu w organizmie

NA SYGNALE || Pomimo apeli o rozsądek i trzeźwość na drodze, nadal nie brakuje tych, którzy po alkoholu wsiadają za kierownicę, narażając na śmiertelne niebezpieczeństwo siebie i innych.

Dlatego tak ważna jest reakcja świadków – reaguj. Właśnie dzięki reakcji świadka, policjanci zatrzymali kompletnie pijanego kierowcę ciężarowego dafa.

Do zdarzenia doszło w poprzednią sobotę — 19 czerwca rano na terenie Mławy. Kierowca TIRa wjechał na

parking jednego z zakładów pracy.

Jego zachowanie za kierownicą wzbudziło podejrzenie przypadkowej osoby. Świadek powiadomił Policję.

Kierowca dafa, na widok interweniujących policjantów, zamknął się w kabinie ciężarówki.

Policjanci wybili szybę wpojeździe i siłą wyprowadzili pijanego kierowcę z samochodu.

Nietrzeźwym kierowcą okazał się 38-letni obywatel Rosji. W organizmie miał ponad 3 promile alkoholu. Z parkingu trafił do policyjnego aresztu.

W niedzielę wieczorem na ul. Sienkiewicza w Mławie, patrol

ruchu drogowego zatrzymał nietrzeźwego, kierującego oplem. 36-letni obywatel Ukrainy miał w organizmie ponad 1,90 promila alkoholu. Został osadzony w policyjnym areszcie, a jego samochód odholowany.

Tego samego dnia po godz. 7.00 rano, patrol ruchu drogowego zatrzymał nietrzeź-

wego kierującego volkswagenem. 39-letni mieszkaniec Warszawy był zaskoczony swoim stanem.

Jak oświadczył kontrolującym go policjantom, pił alkohol poprzedniego dnia i sądził, że wytrzeźwiał. W organizmie miał ponad 0,70 promila alkoholu. Przewoził pasażera.

Wszyscy zatrzymani stracili prawo jazdy, za kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwości grozi im wysoka grzywna oraz kara do 2 lat pozbawienia wolności. Postępowania prowadzi wydział kryminalny mławskiej komendy Policji.

Informacja asp. szt. Anna Pawłowska

Wypadek w Wiśniewie, wśród pasażerów troje dzieci

WYPADEK || Do groźnego wypadku doszło w niedzielę o godz. 13.40 na drodze krajowej nr 7 w Wiśniewie. Zderzyły się dwa samochody osobowe, w których podróżowały dzieci.

Jak wynika z ustaleń na miejscu zdarzenia, kierująca VW passatem, 37-letnia mieszkanka Warszawy, jadąc w kierunku Gdańska, z nieznanymi jak na razie przyczyn, straciła panowanie nad pojazdem, wjechała na wysepkę rozdzielającą

cały pasy ruchu, uszkodziła znaki drogowe i zderzyła się z jadącym z naprzeciwka osobowym citroenem. Przewoziła w samochodzie

6-letniego syna. Jej i dziecku nic się nie stało.

Citroenem kierowała 38-letnia warszawianka, przewoziła troje pasażerów, w tym dwo-

je dzieci. W wyniku wypadku ranny został 7-letni chłopiec.

Z obrażeniami ciała został przewieziony do szpitala w Ciechanowie. Kierujący po-

jazdami byli trzeźwi. Trwają szczegółowe ustalenia przebiegu i przyczyn wypadku, postępowanie prowadzi KPP w Mławie.

Policja apeluje o maksymalną ostrożność i rozwagę za kierownicą oraz zero tolerancji dla piratów drogowych, agresji na drodze oraz nietrzeźwych za kierownicą. Policjanci przypominają także, by przed każdą, dłuższą trasą sprawdzić stan techniczny pojazdu, by przeciwdziałać niebezpiecznym podczas jazdy usterkom.

Informacja KPP

Mławianka straciła pieniądze z konta

NA SYGNALE || Oszustka, podająca się za mieszkankę Kutna, kupiła od 34-letniej mławianki kamizelkę. Sprzedająca otrzymała link do pobrania wpłaty. Postąpiła zgodnie z instrukcją i... straciła kilka tysięcy ze swojego konta bankowego.

Pomimo wielu ostrzeżeń na temat działań cyberoszustów, wciąż nie brakuje osób, które nie dostrzegając niebezpieczeństwa, udostępniają swoje szczegółowe dane osobowe oraz dane kont bankowych nieznanym osobom.

Oszustka, podająca się za mieszkankę Kutna, kupiła od 34-letniej mławianki kamizelkę dziecięcą. Sprzedająca otrzymała link do pobrania wpłaty.

Otworzyła go i w formularzu wpisała szczegółowe

dane osobowe oraz dane konta bankowego a następnie kod aktywacyjny, który otrzymała od oszusta.

Po zakończeniu transakcji, okazało się, że nie pobrała pieniędzy na swoje konto, za to z jej konta ktoś dokonał wypłaty kilku tysięcy złotych.

Użytkownicy portali ogłoszeniowych są narażeni na działania oszustów, wykorzystujących niewiedzę internautów.

Korzystając z takich portali trzeba zachować szczególną ostrożność i zapoznać się

z informacjami administratora, dotyczącymi działania hakerów.

Zanim skorzystamy z jakiegokolwiek udostępnionego linka, należy sprawdzić, czy jest bezpieczny. Takiej weryfikacji można dokonać chociażby na stronie portalu ogłoszeniowego, w zakładce „Sprawdź link do odbioru wpłaty”.

Oszuści internetowi, to nie tylko Ci, posługujący się linkami do wpłat i autoryzacji przelewów. To również, Ci wykorzystujący znacznie prostszą metodę. Oferują

różnego rodzaju towary, których nie posiadają.

Kupujący dokonuje wpłaty za zakupiony towar z góry. Przesyłka nigdy nie dociera do kupującego a kontakt ze sprzedawcą nagle się urywa. Ta bardzo prosta metoda niestety nadal działa.

Kupujący nie sprawdzają wiarygodności sprzedawcy, nie poszukają opinii innych kupujących.

Oto przykład sprzed kilku dni: 35-letnia mieszkanka powiatu mławskiego, zamówiła fotel za pośrednictwem portalu społecznościowego.

Kontaktowała się ze sprzedającym jedynie przez popularny komunikator.

Wpłaciła pieniądze za zakupiony towar na wskazane konto. Fotel nigdy do niej nie dotarł, a sklep meblowy nagle zniknął z portalu społecznościowego.

Coraz chętniej korzystamy z zakupów przez Internet, pamiętajmy jednak o ostrożności, ograniczonym zaufaniu i zwykłym zdrowym rozsądku. Chrońmy swoje dane osobowe oraz dane kont bankowych.

Informacja KPP

Jednogłośnie absolutorium dla burmistrza Sławomira Kowalewskiego

SESJA || Podczas 28. sesji Rady Miasta Mława, radni jednogłośnie udzielili burmistrzowi Sławomirowi Kowalewskiemu wotum zaufania oraz absolutorium z tytułu wykonania budżetu miasta za 2020 r.

Szczegółowe informacje o wykonaniu budżetu za 2020 r. przekazała uczestnikom obrad Skarbnik Miasta Mława Justyna Aptewicz. Zrealizowane w 2020 r. inwestycje przypomniał i omówił Burmistrz Miasta Mława Sławomir Kowalewski.

Sekretarz Miasta Mława Magdalena Cecelska odczytała uchwałę składu orzekającego Regionalnej Izby Obrachunkowej w Warszawie opiniującą pozytywnie przedłożone przez

burmistrza sprawozdanie z wykonania budżetu za 2020 r.

W przeprowadzonym podczas sesji głosowaniu, radni jednogłośnie udzielili Sławomirowi Kowalewskiemu absolutorium z tytułu wykonania budżetu miasta za 2020 r. (wcześniej otrzymał od nich jednogłośnie wotum zaufania).

– Wykonanie budżetu to nie jest tylko i wyłącznie zasługa burmistrza miasta, ale pracowników, o których zawsze pamiętam, zawsze mówię i im

dziękuję. To jest też zasługa mieszkańców Mławy. Na dochody składamy się wszyscy solidarnie, proporcjonalnie, w zależności od możliwości. Nasze miasto w ostatnim czasie, tak to oceniam, między innymi dzięki decyzjom radnych Miasta Mława obecnej kadencji i poprzednich, rozwija się. Przedsiębiorczość, pracowitość, kreatywność, odpowiedzialność, rzetelność mieszkańców Mławy jest znana. I to właśnie sprzyja temu, że miasto roz-

wija się, że mamy pieniądze i możemy nimi rozsądnie, gospodarnie decydować – mówił podczas wtorkowej sesji burmistrz Sławomir Kowalewski.

Nie ukrywając wzruszenia, podziękował radnym za jednogłośnie poparcie.

– Bardzo dziękuję za to, że się różnimy, dyskutujemy i współpracujemy – zwracał się do obecnych.

Nagranie wtorkowej sesji można obejrzeć na stronie internetowej UMM.

KN/KSM

Burmistrz Miasta Mława Sławomir Kowalewski uzyskał wotum zaufania i absolutorium z tytułu wykonania budżetu miasta za 2020 r.

Marihuana wśród pomidorów i ogórków

NA SYGNALE || W swoim ogrodzie, pod folią, obok dorodnych krzaków pomidorów i ogórków, hodował konopie indyjskie. Niepozorna uprawa dostarczy mu teraz.... kłopotów.

Uprawianie konopi, innych niż włókniste, zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii, jest przestępstwem – informuje asp.szt. Anna Pawłowska, oficer prasowy Komendy Powiatowej Policji w Mławie. – Niewielka, bo warta około 3 tysięcy złotych, uprawa krzaków konopi indyjskich, dostarczy teraz właścicielowi kłopotów.

30-letni mieszkaniec jednej z miejscowości w pobliżu Mła-

wy, tłumaczył policjantom z referatu do walki z przestępczością gospodarczą, że podobnie jak pomidory i ogórki, krzaki konopi uprawiał na własne potrzeby.

W piątek 30 czerwca po południu, nielegalna część ogrodowych upraw została zabezpieczona przez policjantów, a ich właściciel usłyszał zarzut z art. 63 ust 1 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – „Kto, wbrew przepisom ustawy, uprawia mak, z wyjąt-

kiem maku niskomorfowego, konopie, z wyjątkiem konopi włóknistych, lub krzew

koki, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.”

Informacja KPP

REKLAMA

Sędzia komisarz Sądu Rejonowego w Ostrołęce V Wydziału Gospodarczy postanowieniem z dnia 25 czerwca 2021 r. stwierdził zakończenie postępowania upadłościowego o sygn. akt V GUp 6/14 prowadzonego wobec Przedsiębiorstwa Budowlanego „PABICH” Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej, NIP 758-19-39-804. Na postanowienie sądu może być wniesione zażalenie w terminie 7 dni od daty obwieszczenia.

KS Zawkrze Mława wicemistrzem województwa

SPORT || Srebrny medal i wicemistrzostwo województwa mazowieckiego wywalczyły piłkarki ręczne Klubu Sportowego Zawkrze Mława podczas zawodów finałowych Mazowieckiej Ligi Dziewcząt rocznik 2008.

W Regiminie 12 czerwca odbyły się zawody finałowe Mazowieckiej Ligi Dziewcząt rocznik 2008. W turnieju wystąpiły cztery najlepsze zespoły, wyłonione podczas rozgrywanych od jesieni ubiegłego roku rozgrywek ligowych, w których wzięło udział 16 zespołów z całego województwa.

Po bardzo dobrych eliminacjach (I miejsce w swojej grupie) oraz zajęciu trzeciego miejsca w drugiej fazie rozgrywek, zespół KS Zawkrze Mława awansował do ścisłego finału.

Obok Mławianek w turnieju tym wystąpiły też zespoły z Regimina, Małkini oraz Karczewa.

W półfinale zespół Zawkrza spotkał się z reprezentacją Dwójki Małkinia Górna, którą pokonał po bardzo zaciętym i wyrównanym pojedynku 13-12.

W walce o pierwsze miejsce i tytuł mistrzowski młode zawodniczki z Mławy spotkały

się z zespołem Czarnych Regimin.

Niestety nasze dziewczęta, zmęczone poprzednim, bar-

dzo trudnym meczem nie dały rady odwiecznym rywalom i musiały zadowolić się srebrnym medalem.

Wicemistrzyni województwa mazowieckiego:

Gabrysia Zembrzaska, Alicja Zalewska, Maja Pawłowska, Zuzia Puszc,

Oliwia Calik, Amelia Nowosielska, Maja Pikus, Marcelina Cecelska, Zuzia Dworznička, Gabrysia Bergolc, Ola Gołębiewska, Lena Brzezicka, Emilia

Trzaskowska, Marysia Żerańska oraz Lena Borcz.

Trenerzy: Edward Staniszewski i Wojciech Kowalski.

Zbliżają się Dni Mławy 2021

ŚWIĘTO || Parada motocyklowa, ekspozycja pojazdów strażackich z historią, samochody tuningowane, Food Trucki, wystawy, koncert, Holi Festiwal, Mławianin Roku i oczywiście Jarmark Wojciechowy. Tegoroczne święto miasta pełne atrakcji dla każdego.

Dni Mławy rozpoczną się 10 lipca o godzinie 9:00 Jarmarkiem Wojciechowym. Na ulicach Chrobrego i 3 Maja ustawionych będzie ponad 60 kramów z wyrobami rzemieślniczymi, zdrową żywnością, starociami.

Od godziny 10:00 na ul. Żeromskiego zostanie otwarta ekspozycja współczesnych i zabytkowych pojazdów strażackich.

Do oglądania będą m.in. pojazdy konne, chevrolet z 1922 roku (przyjedzie do nas z Muzeum Warszawskiej Straży Pożarnej), żuk, jecz, star i wiele innych samochodów.

W północnej pierzei Starego Rynku będzie można obejrzeć około 70 aut tuningowanych, które przyjadą do nas z całej Polski, a w zachodniej części Starego Rynku – około 60 motocykli zabytkowych.

O godzinie 16:00 właśnie te pojazdy przejadą ulicami Mławy w wielkiej paradzie motocyklowej.

O godzinie 10:00 organizatorzy zapraszają na wernisaż wystawy plenerowej „Superbohaterowie”.

Zespół Babsztyl zobaczymy w niedzielne popołudnie w parku na estradzie im. Tekli Bądarzewskiej

Utrzymaną w tematyce pozarzędowej ekspozycję przygotowuje Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej. Wystawa stanie w głównej alei parku, w pobliżu Pałacu Słubów.

Godzinę później – o 11:00 – nastąpi odsłonięcie tablicy przy stylizowanym hydrancie, ustawionym przy ul. Żeromskiego, w pobliżu jednej z pierwszych siedzib OSP w Mławie.

Dokładnie o 12:00 w sali kina Kosmos nastąpi wręczenie statuetki Świętego Wojciecha i przekazanie tytułu

Mławianina Roku 2020 Kazimierzowi Lewandowskiemu. Przyznany przez kapitułę Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mławskiej tytuł jest wyrazem uznania dla wieloletniej działalności pana Kazimierza, członka Harcerskiego Kręgu Seniorów.

Także w sobotę, od 15:00 do 19:00 organizatorzy Dni Mławy zapraszają na Holi Festival w parku miejskim przy estradzie im. Tekli Bądarzewskiej.

Natomiast na placu przed pomnikiem Marszałka Józefa Piłsudskiego od piątku do niedzieli będzie się odby-

wał festiwal smaków wprost z Food Trucków.

Z kolei w niedzielę 11 lipca o godzinie 16:00 zostanie otwarta wystawa „Przybyli, byli, są” o wyjątkowych mieszkańcach naszego miasta, z których wielu stało się patronami naszych ulic.

Wystawę przygotowuje Grupa Miasto Zabytkowe, której grupa modowa Camelele już dzień wcześniej rozpocznie promocję wystawy, spacerując po Jarmarku Wojciechowym w strojach z XX-lecia.

Niedzielne popołudnie warto spędzić w parku. O godzinie 18:00 na estradzie im. Tekli Bądarzewskiej rozpocznie się koncert zespołu Babsztyl.

— Ze względu na wciąż obowiązujące obostrzenia i brak pozwolenia na organizację imprez masowych, w tym roku jesteśmy zmuszeni zrezygnować z organizacji Summer City Festival Mława, ale cieszymy się, że wracamy w przestrzeń miasta w działaniach skierowanymi do różnych mieszkańców — informuje Magdalena Grzywacz, rzecznik prasowy Urzędu Miasta Mława.

Informacja UMM

9-11.07 Festival Foodtrucków
od godz. 15.00 **PARK MIEJSKI**

10.07 Jarmark Wojciechowy, pokaz samochodów tuningowanych i odrestaurowanych, pokaz zabytkowych i współczesnych pojazdów strażackich, wystawa odrestaurowanych motocykli
od godz. 9.00 **STARY RYNEK**

godz. 10.00 Wystawa plenerowa Superbohaterowie 140-lecie powstania OSP
PARK MIEJSKI - ALEJA GŁÓWNA

godz. 11.00 Odsłonięcie tablicy i hydrantu stylizowanego, ustawionego z okazji 140-lecia OSP
UL. ŻEROMSKIEGO

godz. 12.00 Mławianin Roku 2020
SALA KINA KOSMOS

od godz. 15.00 Holi Festival - święto kolorów
ESTRADA W PARKU MIEJSKIM

godz. 16.00 Parada motocyklowa

11.07 "Byli, przybyli, są" - wystawa plenerowa Grupy Nieformalnej Mława Miasto Zabytkowe
od godz. 16.00 **SKWER PRZY POMNIKU ŚW. WOJCIECHA**

godz. 18.00 Koncert zespołu "Babsztyl"
ESTRADA W PARKU MIEJSKIM

KOTKA I DWA PIESKI CZEKAJĄ NA NOWE DOMY

ZWIERZĘTA || W przychodni weterynaryjnej M-WET przy ul. Rynkowej 18 w Mławie od 1 lipca czekają na adopcję trzy sympatyczne zwierzątka: trzymiesięczna kotka oraz dwa pieski: roczny i dwuletni (oba to samce). Jeśli szukasz czworonożnego przyjaciela, być może jest to dobry moment, aby przyszykować zwierzątko, które za okazane serce i opiekę odwzajemni się wiernością i przywiązaniem.

Porzuconym zwierzętom przychodnia zapewniła niezbędną opiekę weterynaryjną i poddała je wymaganiom zabiegom higienicznym. Wszystkie są bardzo grzeczne, psy potrafią już chodzić na smyczy, a kotka – korzystać z kuwety. Zdjęcia sympatycznej trójki zamieszczamy poniżej. W sprawie adopcji czworonogów można się kontaktować z przychodnią weterynaryjną M-WET przy ul. Rynkowej 18 w Mławie – osobiście lub telefonicznie: 23 655 03 80.

fol. Materiały muzeum

WAKACJE W MUZEUM ZIEMI ZAWKRZEŃSKIEJ

KULTURA || Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej w Mławie przygotowało ofertę wakacyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży. Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej w Mławie zaprasza na pierwsze zajęcia już w najbliższy wtorek 6 lipca 2021 r. Potrwać one do końca wakacji – do 28 sierpnia 2021 r. Będą się odbywały również w soboty. Muzeum przygotowało nowy cykl „U Pani Muławy”. Na tych spotkaniach uczestnicy będą poznawać lub przypominać sobie historię Mławy. Na pozostałe dni tygodnia zaplanowane są warsztaty z archeologii,

przyrody, sztuki i historii (szczegółowy harmonogram znajduje się na plakacie poniżej). Uwaga, konieczne jest wcześniejsze zgłoszenie uczestnika na zajęcia – nr tel. 23 654 33 48. Warunkiem udziału w zajęciach jest podpisanie przez rodzica/opiekuna zgody na wykorzystanie wizerunku dziecka (do pobrania na stronie internetowej muzeum.mlawy.pl lub w kasie Muzeum). Organizator zastrzega sobie prawo do zmian w harmonogramie zajęć. Zbiórka dzieci przed zajęciami w holu muzealnym.

Informacja MZZ

Dzieje Ziemi Zawkrzeńskiej (cz. 2.)

DZISIAJ DRUGA CZĘŚĆ
TEKSTU Z CYKLU
„DZIEJE ZIEMI
ZAWKRZEŃSKIEJ”,
KTÓRY PRZYGOTOWAŁ
DLA NASZYCH
CZYTELNIKÓW HENRYK
ANTCZAK, PREZES
TOWARZYSTWA
PRZYJACIÓŁ ZIEMI
MŁAWSKIEJ.

W części opracowania dotyczącej rozwoju społeczno-ekonomicznego Mazowsza Zawkrzeńskiego w latach 1864 – 1914 Jan Trzeciak przedstawia dynamiczny rozwój Mławy po oddaniu do użytku w 1877 roku linii Kolei Nadwiślańskiej. Opisuje również rozwój rolnictwa, przemysłu oraz zachodzące zmiany w stosunkach społecznych w tym masową emigrację do Saksonii, Danii oraz Stanów Zjednoczonych.

Po upadku powstania styczniowego carat zlikwidował odrębność Królestwa Polskiego. Poddane ono zostało procesowi rusyfikacyjnemu. Dla wzmocnienia wpływu i kontroli władz zwiększono w Królestwie liczbę powiatów do 85. Powiat mławski, po nowym podziale, nie objął całego regionu mławskiego, odpadły od niego związane historycznie, kulturalnie i gospodarczo dwie gminy – bieżuńska i żuromińska.

Powiat mławski liczył 1470 km kw. Okres rozwoju kapitalizmu na ziemiach polskich – to gwałtowny przyrost ludności. Łączy się to z poprawą warunków życia oraz rozwojem medycyny.

Liczba ludności w powiecie mławskim wzrosła z 57.430 w roku 1872 do 124.900 w roku 1912. W 1913 r. narodowościowy skład ludności przedstawiał się następująco: Polaków – 108.149, Rosjan i Białorusinów – 675, Niemców – 1322, Żydów – 11.714. Samą Mławę w 1913 r. zamieszkiwało 53,9% Polaków, 0,2% Niemców, 1,6% Rosjan i 44,3% Żydów.

Przełom w stosunkach własnościowych i społecznych na wsi w tym na wsi mławskiej, spowodowany został powstaniem styczniowym, a jego uwłaszczeniowe dekrety zmusiły carat do przeprowadzenia reformy rolnej. Komisja gubernialna plocka musiała nadać ziemię pewnej liczbie bezrolnych. W 1859 r. liczba bezrolnych w powiecie mławskim wynosiła ponad 60% ludności wiejskiej.

Był ludności wsi kształtował się w zależności od kultury rolnej, od wysokości produkcji i od cen na płody rolne, które kształtowały się różnie. Ceny na zboże ulegały ciągłym zmianom, wpływ na rynek krajowy miały nie tylko niskie ceny zboża rosyjskiego, ale również polityka rządu niemieckiego, zapewniająca korzyści swoim rolnikom.

Na początku XX w. duże dochody dawała hodowla koni, za dobre konie płacono 150 – 500 rubli. Kupowało je rosyjskie wojsko i kupcy z Prus. Mniejszy postęp niż w hodowli koni obserwujemy w hodowli bydła. Wprawdzie wzrosła liczba mlecznych krów, ale jeszcze w wielu folwarkach wół, jako siła pociągowa odgrywał poważną rolę. Mimo tych usterek hodowla bydła, szczególnie w okresie rewolucji 1905 r., rozwijała się coraz lepiej.

Dalej Jan Trzeciak opisuje rozwój przemysłu i rzemiosła, komunikacji, handlu oraz ruchu spółdzielczego. Wskutek niedomagań ustroju rolnego, przeludnienia wsi i małych miasteczek, niedostatecznego rozwoju przemysłu, handlu, dużego przyrostu naturalnego, ludność bezrolna i małorolna masowo szła za chlebem na obczyznę. Dużą rolę odgrywali agenci którzy organizowali wyjazdy za ocean.

Agentem, który organizował wychodźstwo do Amery-

Fot. Materiały Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mławskiej

ki był w Iłowie Schermacher. Organizował on legalne i nielegalne przejścia przez granicę, wysyłał setki emigrantów do Hamburga i Bremy.

Mława jako stolica powiatu mieściła oprócz urzędów powiatowych i miejskich również garnizon rosyjskich wojsk. Tu mieściły się dwie komory celne, jedna na stacji kolejowej, a niedaleko niej druga – dla pieszych i pojazdów. Wybudowanie linii kolejowej przyspieszyło rozwój miasta. Znaczna część ludności żyła właśnie z obsługi linii Kolei Nadwiślańskiej.

Mała wioska Wólka stała się przeszło 3 tysięcznym osiedlem, zamieszkałym głównie przez kolejarzy. Ko-

lejarze mieli własną, najlepiej zorganizowaną szkołę w powiecie mławskim. Wskutek dogodnego położenia Mława dystansuje w rozwoju sąsiednie miasta takie, jak Płońsk, Pułtusk, Ciechanów, Przasnysz czy Sierpc. Na północnym Mazowszu ustępuje tylko miastu Płock.

W ostatniej części opracowania Jerzy Wierzbowski opisuje zabytki architektury powiatu mławskiego. Zarówno powiat mławski jak i cała Ziemia Zawkrzeńska nie obfitują w zabytki urbanistyki i architektury. Przyczynami takiego stanu rzeczy wg Jerzego Wierzbowskiego są: duża odległość Zawkrza od dawnych centrów kultury Polski, jakim były Kraków czy Poznań, położenie nad „niespokojną granicą”, niepewność polityczna nawet w okresach względnego spokoju, fakt zastawiania Ziemi Zawkrzeńskiej przez książąt mazowieckich, zastawiania miast przez królów polskich, brak bogatych rodów możnowładczych związanych z regionem czy wreszcie ubóstwo mieszkańców terenu bagnistego, pozbawionego

cenniejszych bogactw naturalnych.

Wymienione przyczyny ograniczały ilościowo budownictwo w ogóle, a monumentalne w szczególności, jednak oceniając ówczesne budownictwo tylko na podstawie aktualnego stanu pozostałych obiektów popełnilibyśmy błąd ponieważ nie wszystkie obiekty dotrwały do dzisiaj np. zamek w Radzanowie i nie wzięlibyśmy pod uwagę wielu przebudów, które wynikały z faktu potrzeb i upodobań aktualnych użytkowników.

Wniosek z tego, że aktualny stan zabytków jest wynikiem złożonych warunków geograficznych, politycznych, ekonomicznych a nawet genealogicznych. Wydany w 1964 r. przez Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki „Wykaz Zabytków Architektury” podaje że na terenie powiatu mławskiego nie ma zabytków klasy 0, jest 1 zabytek klasy 1 (kościół w Szeńsku), jest 1 zabytek klasy 2 (spichrz drewniany w Mławie) oraz 24 zabytki klasy 3 (m.in. kościół w Bońkowie, Szydłowie, Kościół parafialny i filialny w Mławie, kościoły drewniane w Grzebsku, Strzegowie i Żurominku oraz zespół klasztorny w Ratowie, kaplica w Kuklinie, dwór w Proszkowie, park w Unieście czy zamek i kamienica na rynku w Szeńsku) oraz 45 zabytków klasy 4.

Stosunkowo obszerny wykaz zabytków obejmuje również obiekty znajdujące się w Mławie. Nie ma tych zabytków zbyt wiele i nie reprezentują one zbyt wysokiej klasy, dlatego też należy uzupełnić ich listę obiektami zasługującymi na to miano przynajmniej w okresie ich świetności. Rynek mławski jest najstarszą częścią miasta, warunkującego poniekąd jego istnienie.

Układ urbanistyczny rynku, w którym zbiega się osiem ulic, po dwie z każdego narożnika jest najczęściej spotykanym układem w polskich warunkach. Na środku rynku zlokalizowano ratusz i kościół. Na uwagę zasługuje dom mieszkalny nr 5, stojący szczytem do rynku, dwukondygnacyjny o dachu mansardowym w którym mieściła się pierwsza w Mławie apteka.

Okres rozwoju kapitalizmu na ziemiach polskich – to gwałtowny przyrost ludności.

Sąsiedni dom jest znacznie młodszy, stanowi on przykład budownictwa w stylu secesji z charakterystyczną głową kobiety z rozpuszczonymi włosami.

Obiekt położony przy ulicy Warszawskiej tzw. „Lelewółka” to budynek drewniany o którym dowiadujemy się z przekazów już w 1616 r, stanowi on jedyną pozostałość zabudowań starostwa niegrodowego. Z tego krótkiego przeglądu wartości historycznych, urbanistycznych i architektonicznych powiatu mławskiego widzimy, że powiat nasz nie jest pozbawiony tych wartości, mimo że przeżył wiele okresów trudnych, nie sprzyjających zachowaniu zabytków.

W 1996 roku ukazał się drugi tom „Studia i materiały do dziejów ziemi zawkrzeńskiej”. Kolegium redakcyjne stwierdza, że od wydania I tomu minęło ćwierć wieku, co prawda materiały były przygotowane od kilkunastu lat ale brak środków finansowych nie pozwalał na ich wydanie. Jest to praca zbiorowa. Tadeusz Oracki przedstawia bibliografię historii Mławy i powiatu do 1945. Maria Ludwika Hirszowska prezentuje monografię geograficzną Miasta Mławy. Andrzej Grzymkowski omawia Ziemię Zawkrzeńską w pierwszych wiekach naszej ery.

Józef Leszczyński opisuje „żywą szkołę” Jerzego Ostrowskiego w roku 1924/25. Tadeusz Oracki pisze, że niewiele miast powiatowych w Polsce posiada bibliografie dotyczące swojego regionu, chociaż o celowości i użyteczności pisano sporo już w okresie międzywojennym. Bibliografia Mławy i powiatu jest pierwszym tego rodzaju opracowaniem i ma stanowić pierwszy krok do przyszłej

retrospektywnej historycznej bibliografii Mazowsza.

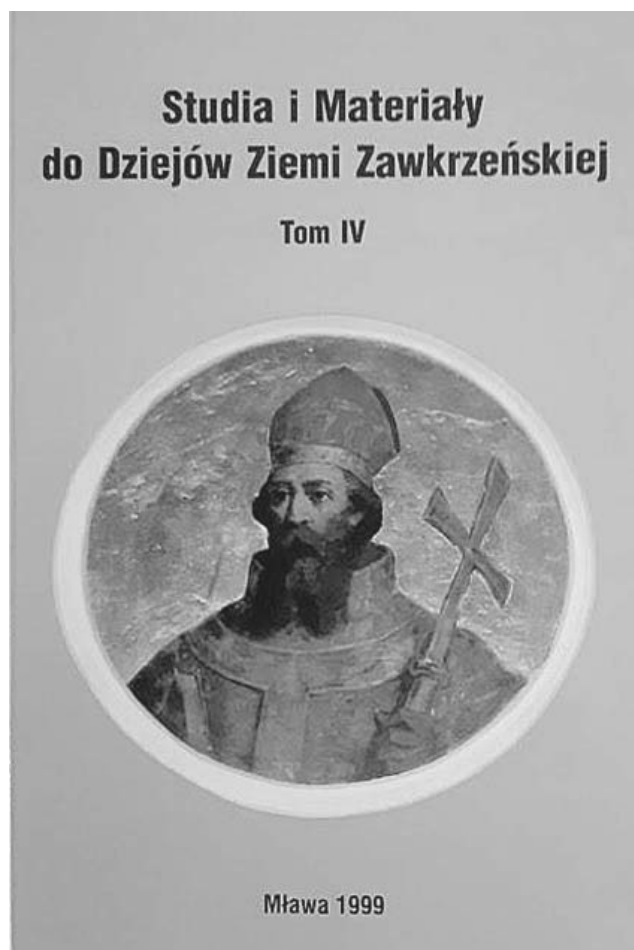
Wkład regionu mławskiego do kultury i nauki oraz myśli społeczno-politycznej Mazowsza i całego kraju wyraża się nie tylko przez biografie tych którzy tu działali i pracowali ale również należy mierzyć życiorysami tych których ta ziemia wydała.

Bibliografia mławska jest w jakimś stopniu przewodnikiem i informatorem dla tych wszystkich którzy interesują się przeszłością swego miasta i regionu, a więc dla nauczycieli, działaczy i pracowników oświaty i kultury, regionalistów i pracowników administracji, dla młodzieży oraz dla tych którzy będą w przyszłości prowadzić prace badawcze związane z naszym regionem.

Maria Ludwika Hirszowska pisząc monografię geograficzną miasta Mławy w latach 30-tych XX wieku bardzo szczegółowo opisuje wpływ człowieka na środowisko. Miasto – to owoc związku człowieka z przyrodą. Na terenie miasta najwybitniej daje się obserwować wzajemny wpływ człowieka i otaczającej go przyrody. Przyczyny genezy i rozwoju miasta są dwojakie: naturalne czyli przyrodnicze i sztuczne czyli ludzkie.

W monografii miasta należy omówić więc warunki naturalne i ludzkie powstania i rozwoju miasta. Mława leży na granicy dwóch regionów geograficznych: Pojezierza Pruskiego i Niziny Mazowieckiej. Według Tietze'go wokolicach Mławy przebiega granica ostatniego zlodowacenia. Obszar Mławy i okolic stanowi geograficznie odrębną całość.

Centrum tego terenu stanowi miasto Mława, położone w części najwyższych wzniesień. Mława panuje nad całym tym obszarem jednolitym morfologicznie. Cała okolica jest wzniesiona i opada we wszystkich kierunkach wskutek czego utworzył się

węzeł hydrograficzny rozbieżny; wody spływają z tzw. Wyżyny mławskiej w różnych kierunkach. Położenie takie jest mniej korzystne niż nad brzegiem rzeki, nadaje jednak miastu rolę dominującą nad całym obszarem niżej położonym. Położenie Mławy jest analogiczne do położenia Lwowa.

Andrzej Grzymkowski podjął temat „Ziemia Zawkrzeńska w pierwszych wiekach naszej ery”. Prowadzenie prac archeologicznych na terenie historycznego Zawkra ma swoją historię. Naukowo, zabytkami archeologicznymi z tego regionu zainteresowano się już w początkach XIX wieku. W 1828 r. ukazały się szkice W.H. Gawareckiego, poświęcone różnym starożytnościom, wśród których autor opisał także grodziska Ziemi Zawkrzeńskiej. Książka A. Brykczyńskiego, miłośnik starożytności zebrał i opisał zabytki ze starożytnych cmentarzysk w Kosinach Starych i w Trzpiolach.

Zabytki wydobyte w 1876 podczas budowy linii kolejowej na terenie Mławy, na starożytnym cmentarzysku z okresu rzymskiego trafiły do kolekcji profesora archeologii D.A. Samokwasowa

a obecnie znajdują się w zbiorach Muzeum Historycznego w Moskwie. W 1884 roku w trakcie prac remontowych mławskiego ratusza odkryto skarb srebrnych monet rzymskich.

W okresie międzywojennym tym rejonem interesowali się prof. R. Jakimowicz z Warszawy i prof. J. Kostrzewski z Poznania. Zadanie ratowania i gromadzenia zabytków ułatwiło powstanie w 1926 r. Muzeum Miejskiego w Mławie. Dzięki staraniom A. Borkowskiego profesora Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Mławie i pierwszego kierownika Muzeum udało się wraz z uczniami zebrać w terenie wiele zabytkowych przedmiotów.

W 1926 r. przypadkowo odkryto w Małocinie k/Szreńska dobrze zachowane granitowe popiersie bóstwa pogańskiego z okresu przedpiastowskiego, które można obecnie oglądać na stałej ekspozycji archeologicznej w Muzeum w Mławie.

Bardzo ważnym wydarzeniem było reaktywowanie w 1963 roku Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej w Mławie, które od początku lat siedemdziesiątych rozpoczęło prowadzenie własnych badań archeologicznych.

W 1976 r. w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków rozpoczęły się wieloletnie badania wykopaliskowe w Modle pod Mławą. Przebadano całkowicie starożytne cmentarzysko z pierwszych czterech wieków naszej ery, na powierzchni ponad jednego hektara odkryto prawie pięćset różnego rodzaju obiektów w tym czterystu zespołów grobowych. Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej przez wiele lat prowadziło ratownicze badania archeologiczne w wielu miejscowościach m. in. W Dąbku, Stupsku, Starych Niemiejach czy w Zgliczynie Pobodzym.

Józef Leszczyński w części nazwanej „Żywa szkoła Jerzego Ostrowskiego – rok 1924/25”, podejmuje temat powstania Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Mławie. Seminarium zostało otwarte w dniu 1 września 1919 r. Inicjatorami otwarcia tego rodzaju uczelni w Mławie byli: Władysław Radwan – Naczelnik Wydziału Seminarium Nauczycielskich w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia publicznego, Powiatowa Rada Szkolna i Magistrat Miasta Mławy oraz inspektorzy szkolni – Władysław Kierst z pow. mławskiego, Zdzisław Doberski z pow. ciechanowskiego i Jan Nowicki z pow. przasnyskiego.

Do Seminarium zgłaszała się młodzież zdolna, pracowita, przyzwyczajona do niewygód, ze środowisk przyzwyczajonych do trudnej walki o byt. Pierwsi absolwenci otrzymali świadectwa dojrzałości w czerwcu 1924 r.

Uczniami byli wychowankowie mławskiej Preparandy Nauczycielskiej oraz kandydaci przyjmowani na podstawie egzaminów wstępnych. Do współpracy w ich poszukiwaniu włączyli się inspektorzy szkolni z Mławą, Ciechanową i Przasn-

Bardzo ważnym wydarzeniem było reaktywowanie w 1963 roku Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej w Mławie.

sza oraz nauczyciele szkół powszechnych i działacze Zrzeszenia Nauczycielstwa Polskich Szkół Powszechnych z tych powiatów.

Zadaniem Seminarium było przygotowanie nauczycieli dla istniejących już i organizowanych szkół powszechnych na terenie północnego Mazowsza. Organizatorem Seminarium był Stanisław Jaworski, kierownik Preparandy Nauczycielskiej w Mławie. On też nadzorował prace adaptacyjne budynku koszarowego przy ul. Warszawskiej w którym odbywało się nauczanie.

Trzeci tom „Studiów i materiałów do dziejów Ziemi Zawkrzeńskiej” został wydany również w 1996 r. jako praca zbiorowa. Ks. prof. Michał Marian Grzybowski przedstawił Materiały źródłowe do dziejów Mławy z archiwaliów diecezjalnych plockich XVIII i XIX w. Wojciech Smoliński opisał Życie codzienne Mławy w latach 1918 – 1945, Zenon Różycki przedstawił Stan kultury mławskiej w latach okupacji 1939 – 1945, Wiesław Sieradzan opisał Nazwy miejscowe z północnego Mazowsza w edycji źródłowej, Edward Lewandowski przedstawił postać Stanisława Jerzego Bieńkowskiego a Zygmunt Kurek opisał 70 – lecie Szkoły Handlowej w Mławie.

We wstępie do „Materiałów źródłowych do dziejów Mławy z archiwaliów diecezjalnych plockich XVIII i XIX w.” ks. Michał Grzybowski pisze że zbliżająca się rocznica 550-lecia nadania praw miejskich Mławie i obchody z tym związane skłaniają badaczy dziejów Mazowsza i ludzi związanych z tym regionem do podjęcia badań i przybliżenia dzisiejszym pokoleniom przeszłości tego miasta.

Tym celom ma służyć niniejsza publikacja materia-

łów źródłowych. Składają się na nią 2 wizytacje generalne parafii mławskiej w latach 1775-1817. Wizyty generalne odbywał zwykle tzw. wizytator generalny delegowany, którym najczęściej był ktoś z członków kapituły katedralnej. Lustracje te były przeprowadzane zgodnie z przepisami przez biskupa schematem, czyli zestawem punktów dotyczących całości życia parafii.

Artykuły wizytacyjne były ogłaszane wcześniej i rozsyłane do proboszczów, na które oni udzielali pisemnych odpowiedzi. Zadaniem wizytatora była weryfikacja czyli sprawdzanie tego, co zostało napisane ze stanem faktycznym.

Schemat przepisany w 1775 r. przez bpa plockiego M. J. Poniatowskiego składał się z 14 punktów i obejmował informacje m. in. O kościele, liczbie parafian, miast, wsi, prawie patronatu – O ołtarzach, prebendach i innych beneficjach – O chrzcie i chrzcielnicach – O stanie budynku kościelnego i innych zabudowań – O rzeczach należących do majątku beneficjalnego, uposażeniu kościoła a także o prawach i dokumentach kościoła – O plebanie i innych duchownych – O szkole parafialnej – O nadużyciach i różnych rzeczach niezwykłych na terenie kościoła i parafii.

Zwykle po wizycie generalnej kancelaria biskupia wydawała dekret reformacyjny dla zwizytowanej parafii. Były to wskazówki, uwagi, polecenia skierowane przez biskupa do całej parafii i miejscowego duchowieństwa.

Jeden z takich dekretów po wizycie 1775 r. jest zamieszczony w tej publikacji, a rozpoczyna się następująco: „Kościół mławski jest w samym mieście Mławie muryrowany, formą starodawną; od kogo by zaś wystawiony nie masz wiadomości, bo i erekcji jego nie masz. Konsekwentny jest od JWImc ks. Ludwika Załuskiego, biskupa plockiego, od którego sniwersarza dzień jest naznaczony niedziela trzecia po Świątkach...”

Ludność parafii; Miasto Mława – Dymy 198 – Dorosli męż. – 600, kob. – 606, Niedorośli męż. – 398, kob. – 401, Ogółem męż. – 998, kob. – 1007.

c.d.n.

Henryk Antczak, prezes Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Mławskiej

Pies – najlepszy przyjaciel człowieka

ZWIERZĘTA I MY || O tym nikogo nie trzeba przekonywać – pies, to najlepszy przyjaciel człowieka. Kocha bezwarunkowo. Nie przez przypadek mówi się: wierny jak pies. Nasi Czytelnicy kochają psy, co udowodnili na naszej stronie Facebook.

Z okazji Dnia Psa zachęcaliśmy Internautów, by wrzucili zdjęcia swoich pupili w komentarzach pod naszym postem. Posypały się fotografie Waszych kochanych czworonogów. Obejrzeliśmy je wszystkie i zachwyceni, postanowiliśmy opublikować te zdjęcia na naszych łamach, czyli w wersji papierowej Nowego Kuriera Mławskiego.

Dziękujemy wszystkim, którzy się na to zgodzili. Poświęciliśmy na zdjęcia psów aż dwie strony dzisiejszego wydania. Liczymy, że sprawiliśmy tym radość właścicielom i że będzie to wspaniała pamiątka na długie lata. To nie przypadek, że w Polsce Dzień Psa obchodzimy 1 lipca. To dzień kiedy zaczynają się wakacje i wiele psów traci wówczas dom. Tak, niestety, pies, którego jako szczeniaka podarowano na Boże Narodzenie, latem staje się niewygodny, bo przecież trzeba wyjechać na urlop. A zdarza się bardzo często, że rodzina zabiera pieska na wyjazd wakacyjny i porzuca w miejscu odległym od domu. Tak, wiemy, to straszne. Dlatego w 2007 roku weszła w życie ustawa Ustawy o Ochronie Zwierząt, a czasopismo „Przyjaciel Pies” wyszło. z pomysłem, by 1 lipca stał się Dniem Psa. Jeśli nie świętowaliście 1 lipca, to nic straconego, 26 sierpnia jest Międzynarodowy Dzień Psa.

Ewa Lubińska

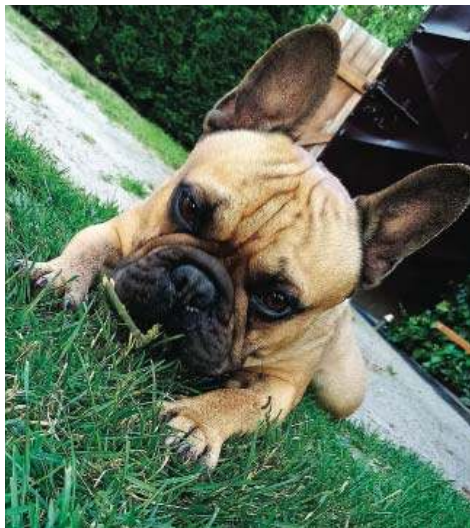
Tofik

Nela

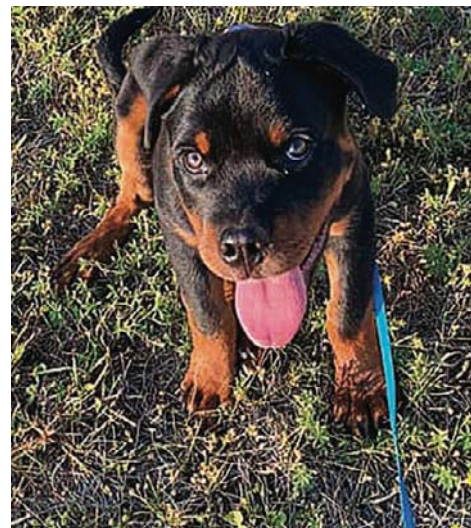
Maksiu

Axel

Sami

Orion

Nika

Tomy i Tirex

Mikusia i Lucynka

Lucky

Lunka

Żabka

Leoś

Alvin

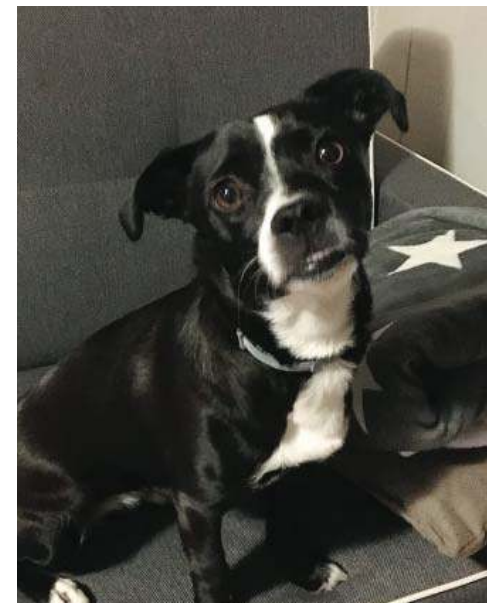
Mia

Piegusek

Beza

Daisy

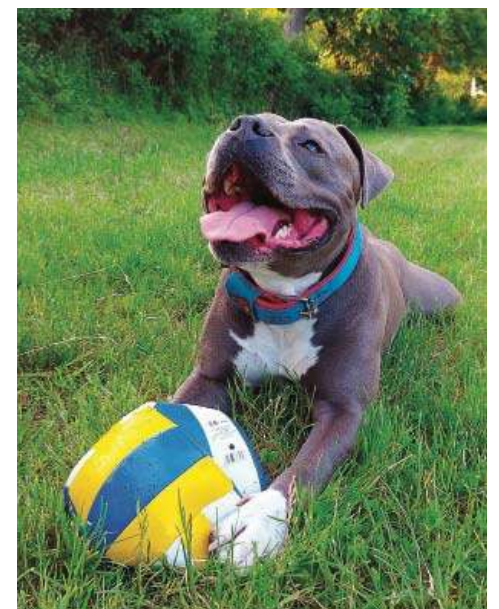
Bruno

Tekila

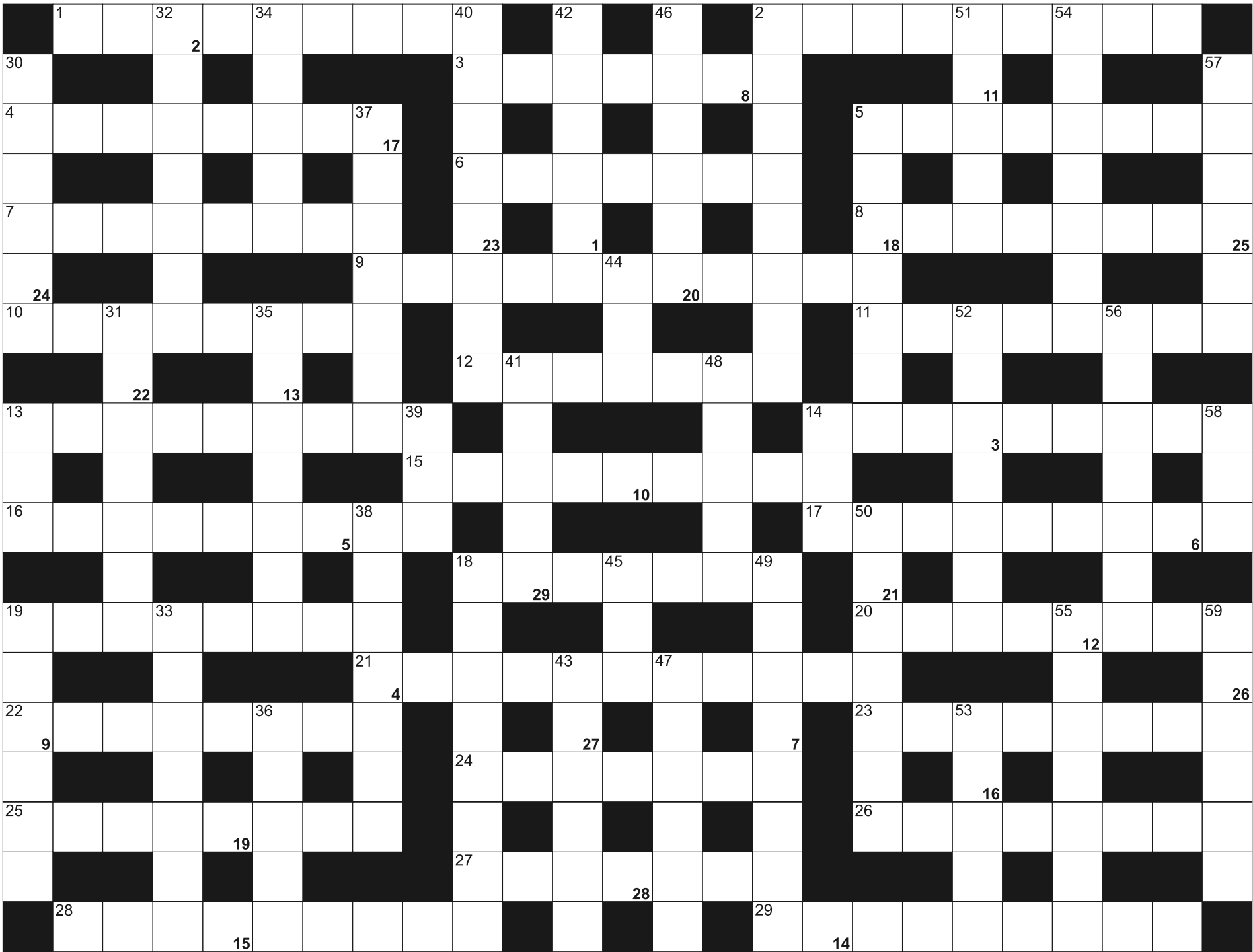

Bingo

Majorek

Krzyżówka klasyczna z hasłem

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 29, utworzą rozwiązanie - przysłowie:

1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11		12	13	14	15		16	17		18	19	20	21
22	23	24		25	26	27	28	29																

POZIOMO: 1) mecz, zawody sportowe; 2) podróżuje do miejsc świętych; 3) Mieszko II król Polski; 4) poprzedniczka kołdry; 5) wywiadówka inaczej; 6) kruche, słone ciasteczko; 7) rozpryskuje wodę w ogrodzie; 8) dokonuje ekspertyzy pisma; 9) nauka zajmująca się lotnictwem; 10) nieukończona opera Giacomina Pucciniego; 11) bukietnica Arnolda inaczej; 12) stolica Gujany Francuskiej; 13) zbiornik do przechowywania cieczy; 14) startuje w maratonach; 15) szefowie rządów; 16) stolica Toskanii; 17) szef sklepu; 18) inaczej podróż, wojaż; 19) najwyższa góra na wyspie Man; 20) podopieczny Vitala Heynena; 21) dęte i strunowe; 22) ryba arapaima inaczej; 23) boczne w samo-

chodzie; 24) ciśnieniowy do kawy; 25) jest nim link, hiperłącze; 26) zeszyt na zapiski; 27) rzeka w Mandaj; 28) aralia sercowata inaczej; 29) wojsko z armatami.
PIONOWO: 2) o małym ptaku; 5) chronometry na rękach; 13) siły lotnicze Wielkiej Brytanii; 14) znak zodiaku; 18) inaczej prostopadła, głąb; 19) potocznie o szczeliny w oknie; 30) żelazko, odkurzacz i wędka; 31) telefoniczna lub w cztery oczy; 32) kłopotliwe, trudne położenie; 33) głąb narzutowe krócej; 34) pseudonim, przezwisko; 35) antonim brania; 36) dzienny zysk sklepu; 37) mieszka w Alzacji; 38) Słowacki, poeta; 39) kraj z Pretorią i Kapsztadem; 40) zakłada gniazdko; 41) stolica Gre-

cji; 42) Simon, słynny szwajcarski skoczek; 43) stolica Wspólnoty Dominiki; 44) marka męskich kosmetyków; 45) Johannes, były prezydent Republiki Federalnej Niemiec; 46) najwyższy szczyt Jawy; 47) prawdziwe nazwisko autorki Harrego Pottera; 48) przepływa przez Łomżę; 49) powszechne darowanie kar; 50) dwudziesta litera alfabetu greckiego; 51) wodochłonna do ciała; 52) posąg świętego; 53) flauta, cisza morska; 54) mniej niż koleżanki; 55) kieruje księgowością uczelni; 56) dorośla Zuzia; 57) kraj Flamandów i Walonów; 58) pierwszy mężczyzna w mitologii nordyckiej; 59) cynfolia na czekoladzie.

Groszkowa sukienka (epizod 73.)

ODDAJEMY WAM KOLEJNĄ CZĘŚĆ POWIEŚCI „GROSZKOWA SUKIENKA”. TO HISTORIA ELIZY, MŁODEJ KOBIECIE, KTÓRA SZUKA PRAWDZIWEJ MIŁOŚCI. KSIĄŻKA WŁAŚNIE ZOSTAŁA WYDANA. JEJ AUTORKĄ JEST, MIESZKAJĄCA POZA GRANICAMI NASZEGO KRAJU, POETKA I PISARKA MARIA FERENC Z DOMU LEŚNIEWSKA. ŻYCZYMY PRZYJEMNEJ LEKTURY.

Eliza już się nie odezwała. Słyszała coraz szybsze uderzenia serca. Pod powiekami mi czuła piasek. Nie wierzyła, że to zrobi. Pocięła się myślą, że Bożenka jest przy niej. Cokolwiek ją spotka, ona ją ochroni. Próbowwała usnąć, lecz sen nie chciał nadejść.

Z samego rana Bożenka zepchnęła ją na podłogę.

– Szukaj się! Jedziemy!

Próbowała wykręcić się złym wyglądem, workami pod oczami. Wskrytości ducha chciała jednak wreszcie poznać prawdę. Oplukała twarz zimną wodą. Kuferek miała już spakowany.

W pociągu nie wydusiła z siebie ani słowa. Błędny wzrok wlepiła w okno. Im bardziej pociąg zbliżał się do celu, tym większą czuła panikę. Bożenka usiłowała zainteresować ją widokami. Opowiadała wesołe historie. Nic do niej nie docierało. Wszystkie myśli popadły w stan nieważkości. W płucach brakowało powietrza. Ręce i nogi dygotały. Nie zauważyła, kiedy dojeżdżały do Mławy. Była nieprzytomna ze strachu. Bożenka wyciągnęła ją z pociągu. Nie zauważyła też, jak dotarły do dworca autobusowego. Bożenka prowadziła ją za rękę jak dziecko, które boi

się pierwszego dnia w przedszkolu.

Świadomość przywrócił jej nagły ból.

Krzysiek wyrósł jak spod ziemi. Zaciskając dłoń na jej ramieniu i szarpiąc nią, mówił podniesionym głosem.

– Całą noc spędziłem na wyczekiwaniu pociągów! Zmarnowałaś mi sylwestra! Mogłaś napisać, że przyjeżdżesz w Nowy Rok!

Była na tyle nieprzytomna, że wytrzymała ból. Patrzyła na niego, jak na zjawę. Ludzie gapili się na nich.

– Po co tu stoisz? Gdzie jedziesz? Powiedz coś. Dlaczego milczysz?

Bożenka chwyciła go za rękaw. Zaczęła go odciągać.

– Niech pan natychmiast ją puści! – krzyknęła.

– Czy pani mi powie, co się z nią dzieje? Dokąd jedziecie?

Bożenka domyśliła się, kto to jest. Spokojnie odpowiedziała, że jadą załatwić ważną osobistą sprawę. Opuścił ręce.

– Do niego jedzie – powiedział jakby sam do siebie.

Eliza odezwała się w końcu.

– Tak. Jadę do niego. Zrozum, muszę poznać prawdę. Muszę wiedzieć.

Opuścił głowę. Odszedł po wolnym krokiem.

Nie spojrzała za nim.

W autobusie uśmiechnęła się do Bożenki.

– Naprawdę powiedziałam, że jadę do niego? Nie mogę w to uwierzyć. Ja naprawdę jadę do niego. Bożenko, pewnie umrę ze strachu, ale jadę. Dziękuję, że przyjechałaś. Bez ciebie nigdy bym się na to nie zdobyła. Tylko co dalej? Co zrobimy jak dojeżdżamy?

– Pójdziemy pod jego drzwi. Naciśniesz dzwonek.

– Cicho. Nic nie mów. Bo znowu wpadnę w panikę. Dzięki Krzyskowi odzyskałam zmysły. Nowy Rok zaczęło od porządków.

– Chłopak całą noc wyglądał na ciebie. Zamiast się bawić, pilnował pociągów. Szkoda go...

– Nie wiem, czy szkoda. Traktuje mnie jak lalkę. Bawi się mną. A ja mam inne potrzeby. Marzę o rodzinie. Jak ty. Jak każda dziewczyna, która dorosła do życia. Nigdy nie powiedział, że chce ze mną żyć, założyć

rodzinę. Jedynacy są samolubni. Nawet nie wiem, czy ma marzenia. No i matka. Mówiłam ci o niej. Szkoda słów. Masz rację. Nie umiem załatwiać swoich spraw. Czas się tego nauczyć.

Gdy wysiadły na docelowym przystanku, pod Elizą załamały się nogi. Dosłownie nie mogła zrobić kroku. Bożenka przestraszyła się. Chwyciła ją pod ramię.

– Może to był zły pomysł. Faktycznie nie dasz rady. Chcesz, to wrócimy najbliższym autobusem. Nie wiem, co robić.

– Ja wiem. Dojdziemy do jakiegś knajpy. Zjemy porządny obiad. Na odwagę chłapiemy po setce. Może kogoś zapytamy o Bartka. Jeśli się nie uda, pójdziemy wprost pod jego drzwi. Co ja mówię? Nie wierzę. Nie daj mi spod nich zwiać. Pilnuj mnie.

Zamówiły po kotlecie schabowym i setce wódki. Zanim kelner dotarł z obiadem, Eliza opróżniła już swój kieliszek. Zamówiła następną setkę. Po drugiej widelec z kotлетem przestał dygotać. Po trzeciej odprężyła się całkiem. Chciała zamówić czwartą, lecz Bożenka zaprotestowała. Stwierdziła, że nie da rady zanieść jej pijanej pod drzwi. Sama wypiła jedną setkę.

Znajomej twarzy nie dostrzegły. Nie miały odwagi pytać. Widok dwóch młodych dziewcząt z wódką na stoliku przyciągał oczy.

Dwóch starszych panów zerkano na nie. Coś szepotali między sobą. Gdy jeden z nich wstał i skierował kroki w ich stronę, chwyciły torebki. Szybko opuściły restaurację.

Pod drzwiami mieszkania Bartka Eliza zatrzęsła się razem z całym blokiem. Klatka schodowa wirowała z nią. Bożenka nacisnęła dzwonek za jej plecami. Eliza zrobiła przeprosiny w tył zwrot, ale Bożenka zablokowała ją ciałem. Nie pozwoliła zejść po schodach. Za drzwiami usłyszały kroki. Drzwi otworzyła mama Bartka. Zuśmiechem odpowiedziała na ich dzień dobry.

– Bartek, masz gości! – krzyknęła w głąb mieszkania.

W korytarzu pokazał się Bartek.

Nie zauważyła, kiedy dojeżdżały do Mławy. Była nieprzytomna ze strachu.

– Skarbulek? Tyle czasu! Proszę... Wchodźcie. Śmiało.

Ucałował je w policzki, a Elizę dodatkowo w dłoń. Pomógł im zdjąć płaszcze. Powiesił na wieszaku.

– Mamuś, nastaw wodę na kawę! – zwołał i poprowadził je do swojego pokoju.

Eliza usiadła, nie patrząc na czym. Serce omal nie wyskoczyło jej z piersi. Zabrakło jej oddechu. Dłonie ścisnęła jedną w drugiej, żeby ukryć drżenie. Zaniemówiła. Zapatrzyła się w dywan.

Bożenka, ratując sytuację, odezwała się pierwsza.

– Pewnie jesteś zaskoczony?

– Owszem. Bardzo mile. Serce rośnie z radości, gdy widzę waszą wierną przyjaźń. Rozgoście się. Idę do kuchni po kawę i coś tam jeszcze.

Bożenka ją szturchnęła.

– Nie patrz na dywan. Patrz tam – wskazała oczami.

– Widzisz?

Przeniosła wzrok na meblościankę. Za szybą stała jej duża fotografia. Poczula szum w uszach. W głowie mętlik. Ponownie zapatrzyła się w dywan. Próbowwała zebrać myśli. Bartek wrócił z kawą i tacą słodkości. Bez przerwy mówił. Do Elizy docierały pojedyncze słowa lub ich końcówki.

– W nocy grałem... pracuję w przedsiębiorstwie... potrzebna kasa...

Z domu poszli do Wenecji. Tam też ciągle mówił. Cały czas o byle czym. Od czasu do czasu brał jej ręce i całował. Raz jedną, raz drugą.

Bożenka rozmawiała z nim, lecz widać było jej niezadowolanie. Ani jedno, ani drugie nie próbowało podjąć

rozmowy na konkretny temat.

Eliza stopniowo wracała do rzeczywistości. Czekala, kiedy Bartek powie coś o nich. Zbierała się na odwagę, żeby samej zacząć. Gdy znowu pocałował jej dłoń i powiedział – Skarbulek, zjeżdż na ziemię – zebrała w sobie wszystkie siły.

– Bartek, przestań mówić. Przyjechałam, żeby ci zadać jedno pytanie. Musisz mi odpowiedzieć szczerze.

Popatrzył na nią z uwagą. Pomyślał.

– Jeśli znam odpowiedź, przyrzekam, że odpowiem szczerze. – Podniósł dwa palce. – Bożenka jest tego świadkiem. Wał, skarbulek, śmiało, co ci leży na sercu.

– Moje pytanie jest proste. Nic nie wyjaśnij. Oczekuję krótkiej odpowiedzi: „tak” lub „nie”.

– Pytaj skarbulek.

– Czy przestałeś mnie kochać?

Obie z Bożenką patrzyły mu prosto w oczy.

Wyciągnął ręce na stoliku. Zacisnął dłonie. Westchnął.

– Chcesz, żebym powiedział, że cię nie kocham?

– Chcę, żebyś powiedział prawdę. Tak lub nie.

– Prawdą jest tylko jedna. Nigdy nie przestałem i nigdy nie przestanę cię kochać. Nigdy. Nic nie wiesz dziewczyno...

– Czego nie wiem?

– To już historia bez znaczenia.

– Być może nic nie wiem. W tej chwili to też nieważne. Nie odpowiedziałeś na moje pytanie.

– Odpowiedziałem, że nigdy nie przestałem i...

– Nie kończ! Nie umiesz odpowiedzieć wprost. Kręcisz! Poddaję się. Bożenka wstawaj. On nie odpowie. Idziemy na przystanek. Mamy niewiele czasu.

Obie założyły płaszcze. Poszedł za nimi. W drodze na przystanek powiedziała mu, że jest tchórzem. Nie ma odwagi powiedzieć prawdy.

– Miłość ma swoje prawa. Przychodzi niespodzianie i tak samo niespodzianie odchodzi. Trzeba umieć ją powitać. Trzeba umieć ją pożegnać. Ty nie umiesz!

– Ty z kolei chcesz mnie zmusić do kłamstwa. Nie mogę powiedzieć, że cię nie kocham i...

– I nie możesz również powiedzieć, że mnie kochasz. Nie umiesz powiedzieć „tak”. Nie umiesz powiedzieć „nie”. Ja nie umiem z ciebie tego wydusić. Już nie chcę umieć.

Gdy podjechał autobus, Bożenka wsiadła pierwsza.

Eliza nawet na niego nie spojrzała. Poszła za nią. Gdy postawiła nogę na stopniu, złapał ją z tyłu. Pociągnął do siebie.

– Zostań. Nie odjeżdżaj.

Instynktownie odwróciła się. Przytuliła się do niego całym ciałem.

– Ruszamy! – krzyknął kierowca.

Zamglonymi oczami spojrzała na okno. Uśmiechnięta Bożenka machała im ręką na pożegnanie.

Stali przytuleni do siebie jak niegdyś. Lecz coś było nie tak. Nie wyczuła w nim dawnego drżenia i bicia serca. Poczula chłód.

– Pójdziemy do Belmonda. Mieszka niedaleko.

– Nie. Wracamy do Wenecji. Musimy porozmawiać. Sam na sam.

Zgodził się. Ich dawny stolik był wolny. Tulił ją do siebie i całował jej włosy.

– Bratek, muszę wszystko wiedzieć. Może w czymś zawiniłam. Powiedz mi.

– Byłem prawie pewien, że jak wyjdę z jednostki, zobaczę cię za bramą. Przygodę z Krzyśkiem znam. Ze świadectwem nie przyjechałaś... Ale to wszystko już nieważne. Twoją fotkę z paska noszę na sercu. Jest moim talizmanem. Zostanie nim na zawsze.

Wyjął portfel z wewnętrznej kieszeni marynarki. Pokazał jej zniszczoną fotografię. Eliza rozplakała się.

– Wybacz mi. Wyjaśnię ci.

– Nic nie wyjaśnij. To nieważne.

– Więc co jest ważne? Chcę wiedzieć, czy będziemy razem.

– Nie wiem, skarbulek, czy będziemy razem. Sam nic już nie wiem. Trudno mi cokolwiek powiedzieć. Chodź do Belmonda. Ucieszy się z siostry. Masz przecież ferie. Możesz zostać kilka dni. Jestem zmęczony. Nic nie spałem. Całą noc grałem na zabawie sylwestrowej. Zaczął się karnawał. Muszę zarobić kasę.
c.d.n.

PRACA

PRZYJMĘ do pracy na budowie od zaraz, 698-090-945

PRZYJMĘ do pracy na stolarnię, 602-137-986

PRZYJMĘ pracowników budowlanych oraz murarzy tel.722-264-976.

SZUKAM pracy na sezon żniw jako kombajnista, kombajn Bizon, 606-231-809

ZATRUDNIĘ murarzy i pracowników budowlanych, wysokie wynagrodzenie tel.609-293-996.

ZATRUDNIĘ pracownika budowlanego, 609-770-332

ZATRUDNIĘ pracowników budowlanych i murarzy oraz do prac wykończeniowych tel. 506-439-480.

ZATRUDNIĘ spawacza, kierowcę, ślusarza. 608-409-794.

ZATRUDNIĘ w gospodarstwie, 501-172-462

SPRZEDAM

BARAKOWÓZ na kołach. 886-426-526

GARAŻE BLASZANE, NOWOCZESNE WIATY, 798-710-329, 698-230-205.

SPRZEDAM drewno kominkowe-opałowe, kostka sosnowa, transport, 511999755

SPRZEDAM wózek wielofunkcyjny, ubranka dziecięce od 0-6m-cy, 516-433-231

TANIO sprzedam amerykańkę w dobrym stanie, 530-463-004

NIERUCHOMOŚCI

I-KANCELARIA NIERUCHOMOŚCI GUTKOWSKI; od XXw. Obsługujemy Rynek Krajowy SPRZEDAŻ-KUPNO-WYNAJEM, Ława-Niepodległości 8, www.gutkowski-nieruchomosci.pl, tel./fax. 89/649-31-19, 604-222-552

KUPIĘ nieruchomość, może być do remontu lub zadłużone, pomogę w spłacie długu, zapłacę 3000zł za informację o takiej nieruchomości. 661-435-785

KUPIĘ ziemię uprawną, 501-172-462

LUBAWA. Do wynajęcia stancja, panience, 510-093-658

LUBAWA. Sprzedam mieszkanie oś. Warszawskie, 51m2, po kapitalnym remoncie, 2 pokoje, kuchnia, łazienka, loggia 6m2 +piwnica, 695-721-267

MORAĞ, wynajmę mieszkanie, 38m2, lp, balkon, ul.Leśna52, tel. 608370369

NML Do wynajęcia mieszkanie w centrum Nowego Miasta Lubawskiego, 47m2, 2 pokoje, kuchnia, łazienka, centralne ogrzewanie, 510-652-758

NML Sprzedam dom w Nowym Mieście Lubawskim z działką 20 arową, 663-925-360

NML Sprzedam działki przy ul.Rolnej w Nowym Mieście Lubawskim, 604-562-972

POSZUKUJEMY dla naszych klientów domów, działek oraz mieszkań nr, 502-701-301

POSZUKUJEMY dla naszych klientów domów, działek oraz mieszkań nr, 792-494-100

SPRZEDAM 1ha przy trasie Działdowo-Łłowo, 500-077-522

SPRZEDAM 2 działki budowlane o pow.12ha /11,5ha. Uzdo-wo, Filice, 785-541-026

SPRZEDAM działki, 1500m2 każda, pod zabudowę jednorodzinną, wielorodzinną. Węgorzewo. 606-496-659

SPRZEDAM mieszkanie 80m2+0,1 ha RB Widgiry gm. Banie Mazurskie, tel. 500-637-778

SPRZEDAM mieszkanie trzy-pokojowe, ok. 62m2, Kowale Oleckie. 666-109-629

SPRZEDAM ziemię 17ha Gałdowo, gmina Łława, 787-792-824

WWW.DOMKIANGIELSKIE.PL, 503-103-703

WYNAJMĘ kawalerkę 30m2, lp., Nidzica, Al.Wojska Polskiego, 602-475-605

WYNAJMĘ mieszkanie 50m2, Nidzica, ul.Warszawska, 692-869-000

AUTO-MOTO

AUTOKASACJA, skup aut. 506-270-521

KUPIĘ motocykl WSK, WFM, SHL, Junak, Romet motorynka, 504-631-626

MERCEDES 307D (1984), stan bdb- sprzedam. 503-895-188

NML Kupię dużego Fiata 125p, małego 126p, Poloneza w całości lub na części oraz same części 698-082-959

NML Skoda Fabia 1.4TDI 2007r. stan bdb., pół roku w kraju, 4l na 100km 606-371-417

NML Sprzedam Mazda 323, 1.5+gaz sekwencja, 2000r., klimatyzacja, garażowana, stan bdb., cena do uzgodnienia, 608-772-635, 604-132-509

NML Sprzedam Seat Ibiza 1.4 benzyna 2003r. kolor niebieski, 503-025-446

NML Sprzedam VW Passat 2.0TDI 2008r. automat, 697-170-182

NML Sprzedam VW Polo 1.4TDI 2007r. przebieg 162.000km, niebieski metalik, 4 drzwi, stan db., pełna opcja, 601-648-721

SKUP aut- atrakcyjne ceny! 516-368-453

SPRZEDAM Mazdę 2003 Van, benzyna-gaz, Blachodachówkę 35m2, 503-627-694

USŁUGI

BUDOWA, remonty, dachy, ocieplenia. 731-662-038, 600-347-128

DOCIEPLENIA i dachy, 727794892

ELEKTRYK. 889-372-299

FIRMA ogólnobudowlana- budowa domów, hal, garaży, kurników, tynki, posadzki, ogrodzenia, docieplenia, układanie kostki brukowej, kucie betonu tel.609-293-996.

LUSTRA, szkło okienne, kominowe- usługi szklarskie, oprawa

obrazów. Giżycko, „Szkłobud”, Obwodowa 6A. (87)429-80-51, 604-758-112.

MALOWANIE, glazura, 727794892

OCZYSZCZALNIE, szamba, 794-617-449

PRZEPROWADZKA- „absolutnie tanio, noszenie. 504-124-110

PRZEPROWADZKA- „absolutnie” tanio, noszenie. 504-229-798

TRANSPORT- „absolutnie tanio. 504-124-110

TRANSPORT, przeprowadzki, 729-242-457

USŁUGI BUDOWLANE- budowa domów, budynków inwentarskich, docieplenia, ogrodzenia, pokrycia dachowe, układanie kostki brukowej tel.722-264-976

USŁUGI hydrauliczne, 508-491-711

WYKONAM stan surowy budynku, wolne terminy- lipiec, sierpień, 600-116-054

RÓŻNE

FREZARKĘ do drewna dolno-wrzecionową z wózkiem +inne maszyny stolarskie, 500-077-522

SPRZEDAM maszyny stolarskie, grubościówkę, wyrównarkę, frezarkę, wiertarkę, piłę, sprężarkę. 504-266-954

WYKONUJEMY schody, domki ogrodowe, letniskowe, altany, meble itp. Działdowo, 500-077-522

MATRYMONIALNE

EMERYT, lekko niepełnosprawny pozna Panią niskiego wzrostu w celach towarzyskich. Kontakt: „Jerzy” skrytka pocztowa 63, 12-200 Pisz, skrytka pocztowa 63

PANNA lat 39 poszukuje pana w wieku 30-46lat, 886-797-758

ZDROWIE I URODA

REHMOBI-S Masaż, fizykoterapia,

GARAŻE Blaszane **BRAMY** Garażowe
KOJCE dla Psów **Wiaty** **Kontenery**
Najniższe **CENY** Różne wymiary **Dogodne** **RATY** Transport cały **KRAJ**
www.konstal-garaze.pl **GARAŻE** **MONTAŻ** **AUTOMATYKA**
505-526-036 **WZMOCNIŁO** **GRATIS** **DO BRAM**
29-642-34-61 22-100-45-96 89-650-30-43 24-368-32-17
25-740-57-38 509-574-644 23-683-10-85 86-225-23-11
65210tbr-A-P

pia, zabiegi na twarz, Ostróda, 794-327-935

ROLNICTWO

zwierzęta hodowlane

!! Kupię byczki, jałówki w każdej kondycji, 50kg- 400kg do dalszego chowu. 607-53-32-66

NML Prosięta sprzedam pełna profilaktyka, 698-741-542

NML Sprzedam jałówkę wysokocielną, 2 przyczepy wywrotki, rozrzutnik obornika, owies workowany, pług resorowy zagonowy 4 skibowy, 600-606-349

RYBY zarybieniowe, 602-399-656

SPRZEDAM jałówki cielne, tel.663866446

maszyny rolnicze

CZĘŚCI UŻYWANE- Bizon Z056- sprzedam, Wardęgowo tel.605-070-911

KOPARKA Atlas1302, w całości lub na części, opony 16,9/28, 724-742-559

NML Sprzedam agregat aktywny uprawowo- siewny Kverneland 2005r., garażowany, zadbane, pierwszy właściciel, 507-233-782

NML Sprzedam śrutownik ssący 11+ mieszalnik 500kg., 699-042-737

PRZYCZEPA sztywna HL 6t, stan bdb, bez dokumentów- sprzedam. 503-895-188.

SPRZEDAM C360, przyczepę, opryskiwacz, kopaczka,redelka, kultywator, przewracarka, zgrabiarka, pług, 698-220-636

SPRZEDAM części do kombajnu Bizon z rozbiórki, 606-713-778

SPRZEDAM kombajn Bizon(1988r.), stan bdb, przyczepę:D-50, wagę inwentarską, 3pługi, opryskiwacz, przyczepę dłuźycową, 784-039-985

SPRZEDAM przyczepę 2003r., pod zabudowę MC 18t. Lubawa. Cena 11tyś.zł., 608-865-691

SPRZEDAM pszenżyto ozime ok.4 tony, 512-494-801

ciągniki

SPRZEDAM koparkę Pelikan lub sam ciągnik 3P(1988r.), osie ify, 724-742-559

produkty rolne

KUPIĘ siano i sianokiszonkę z transportem, 692-411-362

NML Sprzedam siano i słomę w kostkach, 56-472-15-69

SPRZEDAM owies, siano, słoma żytnia, bele sucha, 513-920-754

SPRZEDAM zboże, owies i mieszanek pszenżyto i jęczmień, 504-781-522

SPRZEDAM:ZBOŻA paszowe. Tel.606-505-511

inne

WEZMĘ ziemię w dzierżawę, Prątnica, Omule, okolice. Gwarancja utrzymania gleby w kulturze, regulacji-pH. Tylko poważne oferty. Przemysław Zelma, 509-353-609

WYDZIERŻAWIĘ łąkę 4 ha w Modle, gmina Wiśniewo, tel.608164160

LEKARZE SPECJALIŚCI

PRYWATNY Gabinet Urologiczny, lek. Marek Karczewski- specjalista urolog, przychodnia El-Med, ul. Witosa 2, Giżycko. Rejestracja telefoniczna: 87/420-73-00.

Z życia szkół i przedszkoli

KOŃCZYMY JUŻ PRZEDSZKOLE, DO SZKOŁY CZAS

Słowa piosenki dzieci z grupy 0a z Miejskiego Przedszkola Samorządowego nr 3 w Mławie pożegnały dziś przedszkole podczas uroczystej akademii z okazji ukończenia przedszkola. Już za dwa miesiące będą uczniami klasy pierwszej, ale dziś jeszcze wspominały cudowne chwile spędzone wśród swoich kolegów, pań i ulubionych zabawek w przedszkolu.

Był to dzień szczególny — pełen przeżyć i wzruszeń zarówno dla przedszkolaków, jak i ich rodziców. Dyrekcja żegnając grupę 6-letnią wręczyła dzieciom pamiątkowe dyplomy i książki. Panie nauczycielki podziękowały również rodzicom za wspólną współpracę i na zakończenie życzyły dzieciom niezapomnianych i bezpiecznych wakacji.

Informacja przedszkola

BEZPIECZEŃSTWO UCZNIÓW PRIORYTETEM NA WAKACJE

Bezpieczeństwo uczniów jest priorytetem zarówno dla rodziców, jak i nauczycieli. W związku z okresem letnich podróży i zabaw na świeżym powietrzu uczniowie klas 1-3 uczestniczyli w zajęciach na temat bezpieczeństwa. Poprowadził je funkcjonariusz Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Płocku, p. Robert Nowosielski. Celem spotkania było uświadomienie dzieciom, w obliczu jakich zagrożeń mogą się znaleźć

i wskazanie właściwych decyzji, które należy podjąć w sytuacji niebezpiecznej. Uczniowie przypomnieli sobie, w jaki sposób reagować na próby nawiązania z nimi kontaktu przez nieznaną osobę. W praktycznym działaniu podejmowali masaż serca, układali poszkodowanego w pozycji bocznej bezpiecznej, poznawali tajniki szybkiej akcji ratowniczej w przypadku zatrucia itp. Wierzymy, że w momencie zagrożenia zdrowia lub życia nasi uczniowie zachowają zimną krew, udzielą poszkodowanemu pierwszej pomocy przedmedycznej i w sposób fachowy wezwą pomoc. Mamy jednak nadzieję, że do takich zdarzeń w ogóle nie dojdzie, ale jak mówi przysłowie „przezorny zawsze ubezpieczony”...

Informacja szkoły

DZIEŃ PUSTEJ KLASY W KLASACH I-III E SP NR 7 W MŁAWIE

Uczniowie klas 1-3 dołączyli do świętowania Dnia Pustej Klasy. Zainaugurowali to wydarzenie londyńscy nauczyciele w 2012 roku. Przyswiera mu istotny cel - wyprowadzenie uczniów z klas lekcyjnych na łono przyrody i zorganizowanie zajęć w terenie. W tym roku jest to tym bardziej zasadne. Uczniowie na długi czas utracili możliwość nawiązywania i podtrzymywania relacji społecznych ze względu na wprowadzenie nauki zdalnej. Czas spędzony poza murami szkoły był okazją do wyciszenia, celebrowania uroków przyrody, wspólnych zabaw i rozmów. Bez komputera, tablicy i podręczników proces nauczania jest równie efektywny. Okazuje się, że dzieci posiadają czasami większą wiedzę o dżunglach tropikalnych niż o rodzimych lasach położonych w pobliżu ich miejsca zamieszkania.

Młodzi ludzie gromadzą informacje z Internetu i telewizji, rezygnując z możliwości wtopienia się w realu w świat przyrody i odkrywania jej tajemnic. Może uczniowie zmienią nawyki i korzystając z uroków lata i spędzą wakacje łącząc przyjemne z pożytecznym? Wierzymy, że właśnie tak się stanie...

Informacja szkoły

EUROPEJSKIE DNI ARCHEOLOGII W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 7 W MŁAWIE

Archeologia to nauka, której celem jest odtwarzanie społeczno-kulturowej przeszłości człowieka na podstawie odkrytych w głąbi ziemi lub w wiodzie znalezisk z minionych stuleci. Uczniowie klas trzecich uczestniczyli w niezwykle interesujących zajęciach archeologicznych, które poprowadzili pracownicy Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej — p. Katarzyna Skorupa-Malińska i p. Zdzisław Kruszyński. Zajęcia wprowadziły uczniów w tajniki pracy związanej z odkrywaniem i fachowym opisem wytworów naszych przodków z terenu północnego Mazowsza. Wśród udostępnionych dzieciom przedmiotów znajdowały się: fibula — ówczesna agrałka, naczynia do picia wykonane z rogów, przesłik, czyli wrzeciono, gliniana grzechotka w kształcie ptaka, naczynia użytkowe z gliny. Wśród obiektów muzealnych były również amulety wykonane z poroża zwierząt i biżuteria — gliniana bransoletka i kolorowe paciorki. Zadaniem uczniów było narysowanie i opisanie wybranego obiektu w karcie zabytku. Nie było łatwo, ale wszyscy wykonali pracę na medal!

Informacja szkoły

RYBKİ W BIBLIOTECIE Z MPS NR 4 W MŁAWIE

Wprowadzanie dzieci w świat literatury rozpoczyna się od wczesnych lat. Już małe dzieci z zacięciem oglądają z dorosłymi ilustracje, rozpoznają w książkach bliskie im elementy rzeczywistości. Stopniowo literatura, zwłaszcza w przedszkolnych, towarzyszy dzieciom prawie, na co dzień. W czerwcu Rybki odwiedziły bibliotekę. Dla wielu z nich, była to pierwsza wizyta w domu, gdzie „mieszka książka”. Tematem spotkania było zapoznanie maluchów z biblioteką. Przedszkolaki zwiedziły placówkę, dowiedziały się co należy zrobić, aby stać się czytelnikiem biblioteki oraz jak należy się w niej zachowywać. Na zakończenie spotkania dzieci dostały dyplomy oraz książki z akcji „Książka dla przedszkolaka”.

Informacja szkoły

Piękno ma również rozmiar plus size

MODA || Zdaniem Doroty Goldpoint projektanci powinni jak najczęściej udowadniać, że moda i piękno mogą mieć również rozmiar XXL. To alternatywa dla wielu kobiet, które z różnych powodów, przede wszystkim zdrowotnych, nie wpisują się w obowiązujący kanon.

Warto pokazywać, że ubrania dla pań plus size także mogą być gustowne, eleganckie i odpowiednio dobrane do rodzaju sylwetki. Każda kobieta powinna móc poczuć się atrakcyjną i spróbować zaakceptować swoje ciało, choćby nie było ono idealne. Nie może też zapominać o regularnym kontrolowaniu stanu swojego zdrowia.

W 2018 roku na portalu Obserwatorium Językowego Uniwersytetu Warszawskiego dodano definicję słowa „ciałopozytywność” – akceptowanie swojego ciała. Hasło „body positive” podbija też media społecznościowe i daje kobietom zielone światło do pogodzenia się ze swoimi kompleksami i zaakceptowania swojego odbicia w lustrze. Ciałopozytywność to normalizowanie różnych wydań piękna i wołanie o to, aby pojawiały się one powszechnie w mediach. Coraz częściej słychać również negatywne opinie na ten temat, twierdzące, że to ruch propagujący otyłość.

Dorota Goldpoint uważa, że piękno nie jest zarezerwowane tylko dla szczupłych kobiet. Może ono również mieć rozmiar XXL. Walka ze stereotypami bywa trudna, warto jednak przekonywać wszystkie panie, że bez względu na to, jaką mają figurę, są atrakcyjne i wyjątkowe.

– Modelki XXL to modny temat, który ostatnio często poruszany jest w mediach. Sama miałam na swoim pokazie kilka lat temu modelkę XXL, która wywołała lawinę oklasków, Dolce & Gabbana też wprowadza takie modelki.

Myślę, że z jednej strony to jest powiedzenie świata: akceptujemy was, kobiety, bez względu na to, czy macie rozmiar 34, czy 54, to szujemy dla was, możemy was ubrać i zapraszamy do siebie. To jest jedna strona przekazu, nato-

Dorota Goldpoint

miast z drugiej strony można się zastanawiać, czy np. nadmierne eksponowanie takiego kobiecego ciała, epatowanie nim czy chwalenie się nim na zdjęciach, szczególnie takich roznegliżowanych, jest akceptowalne, czy to jest jednak jakiś problem zdrowotny, który nie został dostrzeżony – mówi Dorota Goldpoint.

Zdaniem projektantki panie w rozmiarze XXL bardzo często zmagają się zarówno z brakiem akceptacji ze strony otoczenia, jak i z różnymi problemami zdrowotnymi.

– Mogą to być problemy hormonalne, czasami po urodzeniu dziecka kobiety pozostają właśnie takie przeskalowane. W organizmie może też zatrzymywać się woda i pojawiają się pewne zmiany, na które nie ma się wpływu.

Bardzo często jest to także cukrzyca albo też inne problemy. I ja jestem zawsze za takim złotym środkiem, czyli mówimy: akceptujemy was i macie prawo wyglądać pięknie, macie prawo się pięknie ubierać, ale uważajcie, badajcie się i sprawdzajcie, czy wasza sylwetka nie mówi o czymś niebezpiecznym – podkreśla.

Dorota Goldpoint tłumaczy, że choć sylwetka w rozmiarze XL czy XXL może wyglądać atrakcyjnie i bez problemu da się uszyć ubrania w takich fasonach, które będą podkreślały atuty, a maskowały niedoskonałości, to jednak niewielu projektantów się na to decyduje. Ona sama należy jednak do tego wąskiego grona i zaprasza do swojej pracowni wszystkie panie, które potrzebują w tej kwestii porady i pomocy.

– U mnie może się ubrać każda kobieta. Ja jestem w stanie stworzyć stylizację, suknie, garnitur dla każdej pani, bez względu na sylwetkę. Zawsze z tyłu głowy mam

Monicę Bellucci, która z jednej strony ma teraz rozmiar powiedzmy 44 czy też 42, ale ona wygląda bardzo kobieco.

Ona pokazuje swoje ciało, eksponuje je, ale w sposób bardzo subtelny. Tam nigdy nie ma przesady, nawet jeżeli jest odkryte ramię czy odrobina dekoltu, to wszystko wygląda bardzo z umiarem.

I ja jestem zwolenniczką takiego pokazywania kobiecości, z lekką dozą ukrycia tych części ciała, które są intymne, których nie chce się odsłaniać przed szeroką publicznością. Więc jeszcze raz – umiar we wszystkim – mówi projektantka.

Jej zdaniem trendy bardzo szybko się zmieniają i modelki plus size pojawiające się na niektórych wybiegach już nikogo nie dziwią, chociaż

Dorota Goldpoint:
Kobiety w rozmiarze plus size mają prawo wyglądać pięknie i być akceptowane przez otoczenie.

wciąż mogą budzić niesmak czy też kontrowersje.

– Kiedyś Twiggy była niedoścignionym ideałem sylwetki, czyli bardzo chłopcę, wręcz anorektyczna. Myślę, że dużo projektantów cały czas lubi takie modelki, bo na nich właściwie każde ubranie wygląda dobrze. Jednak świat pokazał, ludzie pokazali i ulica pokazała, że takich szczupłych kobiet jest bardzo niewiele. Jeżeli na wybiegu widzimy tylko modelki bardzo szczupłe, a odbiorcami są normalne kobiety, które bardzo różnie wyglądają, to to jest demotywujące. I marki odkryły, że żeby jednak być sprzedawane, muszą pokazać ubrania na większych sylwetkach, muszą też zaakceptować większe sylwetki, a tym samym wprowadzić na wybieg właśnie takie modelki o kobiecych kształtach – mówi Dorota Goldpoint.

Dlatego też coraz częściej branżowe magazyny i portale promują sylwetki w różnych rozmiarach. Jest to spowodowane wymogami rynku i społeczeństwa.

Zdrowie tłoczone prosto z... pestek arbuza!

ARBUZ, WIELKI JAK BANIA OD ZEWNĄTRZ, A SOCZYSTY I RUMIANY W ŚRODKU TO JEST – NIECH PĘKNĘ! – SMAK I ZAPACH WAKACJI ŻYCIA W SŁONECZNEJ GRECJI! ALE KTO BY TAM MYŚLAŁ O PESTKACH?!

Mało kto wie, więc piszę, żeby wiedzieli wszyscy: pestki arbuza to jest produkt, który dietetycy zaliczają do szacownego grona superfoods: produktów pełnych wartości odżywczych i superkorzystnie wpływających na zdrowie. Te niepozorne, czarne oczka, które z arbuza wydłubujemy i traktujemy jak najgorzej – to bogate źródło białka i zdrowego tłuszczu, także magnezu, żelaza, witamin z grupy B i przeciwutleniaczy. Ileż to razy, jeszcze w dzieciństwie, słyszałam poważne przestrogi mamy, żeby pod żadnym pozorem nie połknąć nawet pół pestki, bo w brzuchu wyrośnie mi wielki arbuź. Brzuch urosł sam z siebie, a fachowcy właśnie wskazują na bardzo szerokie działanie prozdrowotne pestek, które obniżają poziom cukru we krwi, działają przeciwbólowo, leczą wrzody żołądka i chronią wątrobę przed toksynami. Znaczący – koniec z wydłubaniem, a za to od dziś arbuź jemy w całości! No, może jeszcze bez skórki...

Pestki na dodatek można też wszechstronnie kosztować: jako przekąskę, prażone i z przyprawami. Pełna wartości odżywczych i smaczna przekąska – w sam raz na wieczorny maraton filmowy, zamiast chipsów słonych paluszków...

W smaku podobne są do nasion słonecznika, choć bardziej za się w nich wyczuć posmak orzechowy. Długą tradycję arbużowe pestki mają w kuchniach Bliskiego Wschodu i Azji, także w Sudanie, Egipcie i Nigerii. Najczęściej nasiona je się tam bez skórki, ale robi się z nich także mąkę i tłoczy olej.

WARTOŚĆ ODŻYWCZA

Pestki arbuza mają mniej więcej te same wartości, co inne nasiona. Co ważniejsze – znacznie przewyższają walory odżywcze mięszo owoc. Są dosyć kaloryczne. 100 g suszonych nasion dostarcza 557 kcal, dużo tłuszczu i białka, którego akurat te pestki zawierają prawie dwa razy więcej niż nasiona słonecznika i migdały. Prócz tego dostarczają sporo argininy – aminokwasu, który wspomaga regulację ciśnienia krwi i zmniejsza ryzyko choroby wieńcowej. Z kolei tłuszcze zawarte w nasionach arbuza to nasycone, jedno- i wielonienasycone kwasy tłuszczowe oraz kwasy omega-6, niezbędne do właściwego funkcjonowania organizmu. Choć w tym miejscu przypomnę, że trzeba zachowywać właściwe proporcje spożycia do kwasów omega-3, a nadmiar omega-6 może na zdrowie działać negatywnie.

Jakby tego było jeszcze komuś mało, pestki arbuza dostarczają też znaczących ilości magnezu: jeśli dodać 30 g do owsianki lub musli – zapewnimy sobie 38 proc. dziennego zapotrzebowania na ten pierwiastek. Dodatkowo, pestki są też istotnym źródłem żelaza, cynku, miedzi i manganu oraz witamin z grupy B, które kontrolują przemiany energetyczne organizmu i wpływają na funkcjonowanie układu nerwowego.

Naukowcy w pestkach arbuza odkryli też duże ilości związków podobnych do przeciwutleniaczy, a te chronią komórki, białka i DNA przed atakami wolnych rodników, dzięki czemu zmniejszają ryzyko nowotworów i cukrzycy typu 2. Chronią też przed chorobami neurodegeneracyjnymi, układu krążenia i ograniczają przedwczesne starzenie. Antyoksydanty obecne w tych nasionach to głównie saponiny, alkaloidy, taniny, flawonoidy i związki fenolowe. Choć trzeba przyznać, że w pestkach arbuza stwierdzono także obecność niewielkich ilości szczawianów i fitynianów, które utrudniają wchłanianie składników mineralnych.

OLEJ

Ten tłoczony z pestek arbuza ma działanie przeciwbólowe i przeciwpasożytnicze, przeciwcukrzycowe, przeciwnowotworowe i przeciwnowotworowe.

ja ten fakt badania na szczurach. W ciągu maksymalnie 3 godzin ekstrakt powoduje znaczącą redukcję obrzęku łapy u gryzonia. Naukowcy uważają, że skuteczność tego oleju porównać można z efektem uzyskanym przy zastosowaniu diclofenacu, dość znanego preparatu przeciwbólowego. Pestki arbuza hamują syntezę serotoniny, histaminy i prostaglandyn, czyli głównych „mediatorów” stanu zapalnego.

Olej z pestek arbuza chroni też komórki wątroby. W krwi szczurków, którym podano toksyczny dla wątroby związek czterochlorku węgla, a następnie przez 10 dni otrzymywały dawkę oleju – badacze zaobserwowali wyraźny spadek poziomu enzymów wątrobowych, wskaźników niewydolności narządu. Aktywność oleju z pestek arbuza jest porównywalna do działania sylimaryny, związku znanego z ochronnego działania na wątrobę.

WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZE

W medycynie ludowej pestki arbuza wykorzystuje się jako środek łagodzący i tonizujący. Leczą infekcje układu moczowego i pomagają przy nocnym moczeniu. Są też skuteczne w walce z robaczycami przewodu pokarmowego.

Jednak coraz więcej badań naukowych potwierdza, że pestki arbuza mają również działanie przeciwbakteryjne, przeciwpasożytnicze, przeciwcukrzycowe, przeciwnowotworowe i przeciwnowotworowe.

przeciwzapalne, przeciwbólowe, hamujące rozrost prostaty, przeciwcukrzycowe, obniżające ciśnienie krwi, wspierające pracę nerek i regenerację wątroby. Ekstrakt z pestek arbuza jest skutecznym w zwalczaniu bakterii i grzybów, m.in. Escherichia coli i Candida albican. Jego aktywność porównuje się do niektórych leków, choćby klotrimazolu i gentamycyny. Działają też przeciw cukrzycy: chronią komórki trzustki i zapobiegają ich obumieraniu i to dzięki temu mogą mieć istotne znaczenie w leczeniu cukrzycy typu 1. Prócz tego obniżają poziom glukozy we krwi i wzrost poziomu insuliny. Za to działanie prawdopodobnie odpowiedzialne są taniny, saponiny i flawonoidy, a także rozpuszczalny błonnik. Badania na szczurach wykazały ponadto wpływ pestek arbuza na leczenie wrzodów przewodu pokarmowego. Skuteczność ekstraktu z pestek porównywalna jest do standardowych leków.

JAK PRAŻYĆ PESTKI ARBUZA?

Prażenie pestek arbuza w domu jest bardzo proste. Należy rozłożyć nasiona na blasze przykrytej papierem do pieczenia i wstawić do piekarnika nagrzanego do 160 stopni Celsjusza na 15 minut.

By były bardziej chrupiące, można je prażyć nieco dłużej. Do smaku przygotowujemy je oliwą z oliwek i odrobiną soli, sokiem z limonki i ostrą papryką lub na słodko – cy-

namonem i szczyptą cukru. Co prawda dostarczają podobnej ilości kalorii co chipsy i krakersy, jednak wartość odżywcza nasion jest nieporównywalnie wyższa niż słonych przekąsek. Ponadto 30 g chipsów, które dostarczają ok. 160 kcal, to jedynie 15 sztuk, a 30 g pestek arbuza o takiej samej kaloryczności – około 400. Czyli pestki jemy dużo dłużej i mamy szansę zjeść ich mniej.

Pestki arbuza, które chcemy dodawać do sałatek, warto skiełkować. Taki zabieg sprawi, że zawarte w nich składniki odżywcze są łatwiej dostępne dla organizmu, lepiej strawne, a kwasy szczawiowy i fitynowy, które utrudniają wchłanianie składników mineralnych, przechodzą do wody, w której moczyliśmy nasiona.

Tradycyjnie pestki arbuza wykorzystuje się do leczenia kamieni przewodu pokarmowego, obrzęków, zatrucia alkoholem, regulacji ciśnienia krwi, obniżania poziomu cukru, wbiegunkach i reżujących. Zpestek arbuza można przygotować zdrowotną herbatkę. 20-30 nasion należy wysuszyć, zmieścić i gotować przez 15 minut w 2 litrach wody.

Napój należy wypić w ciągu 2 dni, następnie zrobić dzień przerwy. Picie herbatki przez kilka tygodni ma za zadanie wspomóc funkcjonowanie nerek. Według medycyny ajurwedyjskiej jedzenie codziennie przez 3-4 tygodnie rano i wieczorem po 1 łyżeczkę pestek arbuza obniża ciśnienie krwi.

KORZYŚCI ZE STOSOWANIA PESTEK ARBUZA

Oprócz prozdrowotnych właściwości potwierdzonych badaniami naukowymi pestki arbuza mogą wykazywać także inne działania wynikające z obecności w nich witamin, składników mineralnych i przeciwutleniaczy. Do potencjalnych korzyści ze spożywania pestek arbuza należy:

Wzmocnianie włosów – obecne w pestkach arbuza żelazo sprzyja szybszemu wzrostowi włosów, a magnez i miedź odpowiadają za ich zdrowy wygląd i intensywny kolor. Kwasy tłuszczowe natomiast nawilżają włosy, zapobiegają ich przesuszaniu, łamaniu i rozdławianiu.

Lśniąca skóra – nienasycone kwasy tłuszczowe zapobiegają przesuszaniu skóry i wypryskom, sprawiają, że przestaje być szara i wygląda zdrowo. Antyoksydanty dbają o ochronę przed zmarszczkami, przebarwieniami i przedwczesnym starzeniem.

Poprawa potencji umięsycznej – dzięki zawartości argininy i innych ważnych aminokwasów pestki arbuza mogą wpływać pozytywnie na potencję.

Pozytywny wpływ na układ krążenia – magnez, potas i żelazo są niezbędne do właściwego funkcjonowania serca i układu krążenia, a aminokwas arginina pomaga obniżyć poziom ciśnienia krwi.

Pozytywny wpływ na układ nerwowy dzięki zawartości magnezu i witamin z grupy B.

Uzupełnianie zapotrzebowania na białko w diecie wegańskiej – pestki arbuza są doskonałym źródłem białka i mogą stanowić cenny element diety wegańskiej.

ZASTOSOWANIA KULINARNE PESTEK ARBUZA

W Afryce Zachodniej popularne jest stosowanie mąki z pestek arbuza, która służy do zagęszczania zup. Pestki poddaje się też fermentacji i uzyskuje w ten sposób słodzik o nazwie „ogiri”. Inny słodzik („igbalo”) powstaje z prażonych ziaren owiniętych wliście i gotowanych.

Jedzenie nie tylko mięs arbuza, ale także pestek iskońców ma też długą tradycję w krajach azjatyckich i afrykańskich.

Najbardziej powszechne zastosowanie to zjadanie prażonych i przypieczonych pestek arbuza jako przekąski. Pestki najlepiej uprażyć i obrać z łupinki. Można je jeść również w lupinie, ale należy wtedy dokładnie przeżuwać, aby umożliwić wykorzystanie cennych składników odżywczych ukrytych w nasionach.

Inaczej pestki przechodzą w całości przez przewód pokarmowy i mogą jedynie wpłynąć na ułatwienie wypróżnień. Pestki arbuza można jeść samodzielnie, dodać do mieszanki orzechów oraz suszonych owoców i wsypywać np. do owsianki lub posypywać nimi zupy i sałatki.

Suszone pestki arbuza można kupić w sklepie. Za 300 g trzeba zapłacić ok. 12 zł.

Magdalena Maria Bukowiecka

Kartki i fotografie starej Mławy

Przed Wami kolejna publikacja starych fotografii i kartek Mławy, pochodzących ze zbiorów Andrzeja Czerwińskiego. Patronem rubryki jest Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Mławskiej.

Jarmark na starym rynku

Fot. materiały ze zbioru Andrzeja Czerwińskiego

Grafika ratusza w Mławie z XIX wieku

Stary Rynek (strona północna). W kamienicy po prawej stronie znajdował się sklep bławatny Abrama Biezuńskiego oraz apteka J. Hildebranda, którą po pierwszej wojnie światowej prowadził Piotr Barczyk. Kamienica ta uległa zniszczeniu podczas działań wojennych we wrześniu 1939 r.

Nowy Rynek, obecna Żeromskiego

Stary Rynek strona północna, okres międzywojenny, kamienice mieszczańskie

Kościół parafialny z okresu międzywojennego

rolnicze abc

Bałcyny

Dni Pola: Praktyka, wiedza i najnowsze trendy

Wróćkowo

Modernizacja gospodarstw rolnych – pięć naborów wniosków w jednym terminie!

Od 21 czerwca do 19 sierpnia 2021 r. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przyjmuje wnioski o przyznanie pomocy na operacje typu modernizacja gospodarstw rolnych w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych” finansowanego z budżetu PROW 2014-2020.

Po raz pierwszy odbędą się w tym samym terminie nabory wniosków o przyznanie pomocy z wszystkich obszarów wsparcia, tj. rozwój produkcji roślin (obszar A), rozwój produkcji mleka krowiego (obszar B) oraz rozwój produkcji bydła mięsnego (obszar C), a także obszaru związanego z racjonalizacją technologii produkcji, wprowadzeniem innowacji, zmianą profilu produkcji, zwiększeniem skali produkcji, poprawą jakości produkcji lub zwiększeniem wartości dodanej produktu (obszar D) oraz nawadniania w gospodarstwie. W ramach ogłoszonych naborów w roku 2021 można złożyć tylko jeden wniosek o przyznanie pomocy w jednym z wymienionych obszarów.

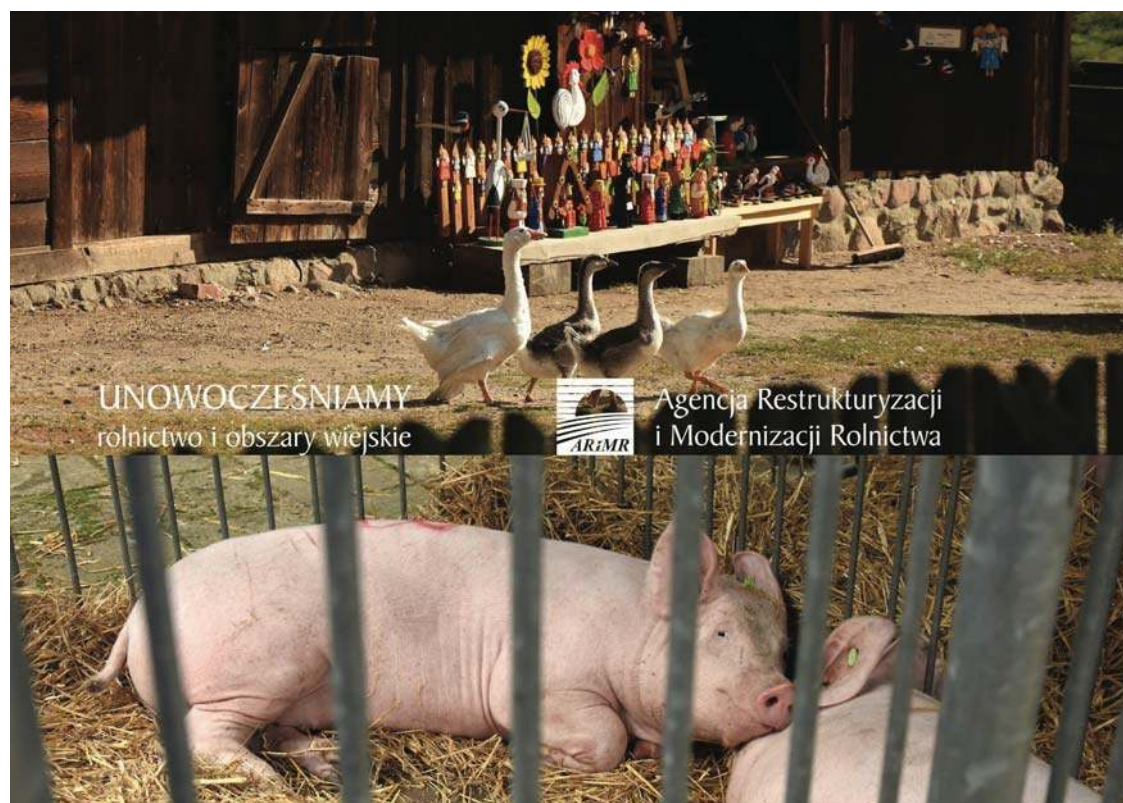
Wnioski o przyznanie pomocy wraz z towarzyszącymi dokumentami należy przekazywać do oddziałów regionalnych ARiMR (lub za pośrednictwem biura powiatowego ARiMR, znajdującego się na obszarze właściwości miejscowej właściwego OR ARiMR) w następujący sposób:

- poprzez skorzystanie z udostępnionych wrzutni/urn, w których możliwe będzie pozostawienie dokumentów, gdyż składanie ich osobiście lub przez upoważnioną osobę bezpośrednio we właściwym oddziale regionalnym/biurze powiatowym ARiMR zostało ograniczone, lub
- w formie dokumentu elektronicznego wysłanego na elektroniczną skrzynkę podawczą za pośrednictwem platformy ePU-AP – otwórz, lub
- przesyłką rejestrowaną, nadaną w placówce Poczty Polskiej.

W terminie 60 dni od dnia zakończenia naboru wniosków zostaną opublikowane listy kolejności przysługiwania pomocy. Od tego też momentu Agencja będzie miała 8 miesięcy w przypadku wniosków złożonych w obszarach A-D, lub 6 miesięcy w przypadku wniosków złożonych w obszarze nawadniania na przyznanie bądź odmowę pomocy. W trakcie weryfikacji wnioskodawcy zostaną maksymal-

nie dwukrotnie poproszeni o uzupełnienie dokumentacji. **Wnioskodawca będzie miał tylko 14 dni na złożenie uzupełnień, bardzo ważne więc jest, żeby wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy zostały złożone wszystkie wymagane załączniki, a więc:**

- Wniosek o wpis do ewidencji producentów, jeżeli podmiotowi ubiegającemu się o przyznanie pomocy nie został nadany numer identyfikacyjny,
- Biznesplan (Uwaga! Kolejność przysługiwania pomocy jest ustalana na podstawie danych zawartych we wniosku o przyznanie pomocy oraz m.in. w biznesplanie złożonym wraz z tym wnioskiem, w dniu złożenia tego wniosku) w formie dokumentu elektronicznego na elektroniczną skrzynkę podawczą lub na elektronicznym nośniku danych (CD, DVD lub pamięć USB) oraz wydruk podsumowania biznesplanu,
- Oświadczenie właściciela albo współwłaściciela gospodarstwa o wyrażeniu zgody na realizację operacji lub ubieganie się o przyznanie pomocy,
- Umowa spółki cywilnej – w przypadku gdy operacja będzie realizowana w ramach wykonywania działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej,
- Zaświadczenie wydane przez naczelnika właściwego urzędu skarbowego potwierdzające wpis do ewidencji podatników podatku dochodowego od osób fizycznych z tytułu prowadzenia działań specjalnych produkcji rolnej – w przypadku gdy podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy prowadzi produkcję w zakresie działań specjalnych produkcji rolnej,
- Dokumenty potwierdzające posiadane kwalifikacje zawodowe – w przypadku operacji realizowanej przez młodego rolnika,
- Dokumenty potwierdzające osiągnięcie przychodu z tytułu prowadzenia działalności rolniczej.
- Umowa wspólnego używania przedmiotu operacji – w przypadku osób wnioskujących wspólnie,

- Kosztorys inwestorski – w przypadku gdy operacja obejmuje inwestycję polegającą na budowie, przebudowie lub remoncie połączonym z modernizacją,
- Umowa przedwstępna sprzedaży całej produkcji wytworzonej w gospodarstwie w związku z realizacją operacji, jeżeli podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy jest w jej posiadaniu – w przypadku gdy w związku z realizacją operacji wzrośnie produkcja,
- Dokumenty potwierdzające samoistne lub zależne posiadanie gospodarstwa, w którym będzie realizowana operacja,
- Plan rozmieszczenia na terenie gospodarstwa budynków i budowli, a w przypadku operacji związanych z zakładaniem lub wyposażeniem plantacji wieloletnich – również tych plantacji, oraz rzuty budynków służących do produkcji rolnej wraz z ich rozplanowaniem wewnętrznym w zakresie niezbędnym do oceny realizowanej operacji,
- Projekt budowlany – w przypadku gdy operacja obejmuje inwestycję polegającą na budowie, przebudowie lub remoncie połączonym z modernizacją, na realizację których wymagane jest uzyskanie pozwolenia na budowę,
- Rysunki planowanych do wykonania robót budowlanych umożliwiających poprawne zweryfikowanie kosztorysu inwestorskiego dołączonego do wniosku o przyznanie pomocy wraz z opisem zakresu planowanych robót budowlanych i szkicem sytuacyjnym rozmieszczenia przedmiotu objętego operacją w stosunku do pozostałych budynków na terenie gospodarstwa rolnego,
- Ostateczne pozwolenie na budowę lub zgłoszenie zamiaru wykonania robót budowlanych właściwemu organowi, potwierdzone przez ten organ, wraz z oświadczeniem podmiotu, że w terminie 21 dni od dnia zgłoszenia zamiaru wykonania robót budowlanych właściwy organ nie wniósł sprzeciwu, lub zaświadczeniem wydanym przez właściwy organ,

że nie wniósł sprzeciwu wobec zgłoszonego zamiaru wykonania robót budowlanych,

- Ostateczna decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach inwestycji – w przypadku gdy na podstawie przepisów prawa ochrony środowiska istnieje obowiązek uzyskania takiej decyzji.

Dostarczenie wszystkich wymaganych załączników wraz z wnioskiem o przyznanie pomocy oraz spójne i przejrzyste założenia operacji przedstawione w biznesplanie pozwolą znacznie skrócić czas weryfikacji, a tym samym przyspieszyć realizację inwestycji. Szczególnie ważne jest wcześniejsze przygotowanie dokumentacji budowlanej. Czasu pozostało niewiele, gdyż inwestycje finansowane w ramach PROW 2014-2020 będzie można rozliczyć maksymalnie do 30 czerwca 2025 r.

Więcej informacji na
www.arimr.gov.pl

Panorama Pól Timac Agro: praktyka, wiedza i najnowsze trendy

W Zakładzie Produkcyjno – Doświadczalnym „Bałcyny” Spółka z o.o. w Lipowie (pow. ostródzki) 17 czerwca odbyła się kolejna edycja pokazów polowych Panorama Pól Timac Agro. Praktyka rolnicza spotkała się z wiedzą o najnowszych trendach w agrotechnice i nawożeniu.

Uczestników spotkania przywitali dyrektorzy i doradcy terenowi Timac Agro Polska, a także Robert Krutczenko, dyrektor Zakładu Produkcyjno – Doświadczalnego „Bałcyny” Spółka z o.o., oraz prof. dr hab. inż. Krzysztof J. Jankowski, dziekan Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Profesor Jankowski w swoim wystąpieniu wspominał o Europejskim Zielonym Ładzie, który wymusi na rolnikach redukcję stosowanych pestycydów do 50 proc. do 2030 roku. Według nowych wytycznych zredukowana zostanie również ilość stosowanych nawozów, a powiększy się powierzchnia upraw organicznych. Zmniejszenie dawek powinno przełożyć się na efektywność działania stosowanych nawozów. Profesor nie ma cienia wątpli-

wości, że firma Timac Agro Polska, której nawozy bada od prawie 12 lat doskonale odnajdzie się w Europejskim Zielonym Ładzie ponieważ erę innowacyjnych nawozów o efektywniejszym działaniu zapoczątkowała już wiele lat temu.

Potwierdził to Krzysztof Oksentowicz, dyrektor handlowy Timac Agro Polska, który podkreślał, że często słyszy się, że Timac „niesie kaganek oświaty” i coś w tym jest. – Przypomnę, że mamy do czynienia z firmą produkcyjną, która ma za sobą 60 letnią historię i doświadczenie. W Polsce firma obecna jest od 15 lat i z niezmiennym zaangażowaniem odpowiada na potrzeby rynku, w zakresie wsparcia polskich producentów rolnych. Co ważne wszystkie innowacyjne, skuteczne i wydajne rozwiązania są realizowane w sposób

zrównoważony uwzględniający dbałość o środowisko naturalne – wyjaśnił Oksentowicz.

Model biznesowy firmy opiera się na bezpośrednim docieraniu doradcy do rolnika – klienta i wspólnej analizie potrzeb występujących w danym gospodarstwie. Podczas Panoramy Pól zaprezentowano szereg rozwiązań możliwych do zastosowania w różnych uprawach i w różnych fazach rozwoju roślin. Możliwości jest wiele, bo Timac to coś więcej, niż tylko nawozy granulowane, czy doliczne. Timac to odżywanie gleby, odżywanie roślin, biostymulacja, ekologia. Jedną gamą produktów wspomaga rośliny na starcie, kolejną skupia się na budowaniu plonu, każdy rolnik znajdzie coś co chętnie przetestuje w swoim gospodarstwie.

JESZCZE MOŻEMY POMÓC KUKURYDZY

W tym roku rolnicy mieli wiele pytań co zrobić z kukurydzą, czy można jej jakoś pomóc? W czerwcu kukurydza powinna być dużo wyższa, ale niestety tegoroczna zima wiosna zrobiła swoje i w większości gospodarstw kukurydza ma dopiero 6–8 liści, podobnie uprawa wyglądała na poletkach doświadczalnych.

Eksperti od odżywiania roślin jednogłośnie polecieli jako wsparcie kukurydzy w tym ciężkim roku Fertileader Axis, płynny nawóz działający antystresowo, stymulujący i podnoszący wydajność fotosyntezy. Nawóz, który poza kompleksem SEACTIV®, skład którego wchodzi glicyna-betaína, IzoPentyl Aadeniny i aminokwasy, zawiera także azot 3 proc., fosfor 18 proc., mangan 2,5 proc. i cynk 5,7 proc. – Polecam dawkę 3 l/ha i raczej proszę żeby jej nie zmniejszać, a jeżeli ktoś ma kukurydzę bardzo słabą to nawet podwyższyłbym dawkę do 4 l/ha. Fazę mamy idealną do wykonania zabiegu, bo kukurydza jest niska. Niestety mamy taki rok, że musimy jej pomóc, nie tyle na starcie, co właśnie w tej fazie żeby rozprędziła się i zaczęła budować plon – wyjaśnia dyrektor handlowy Timac Agro Polska.

MIKROGRANULOWANY NAWÓZ STARTOWY Z BIOSTYMULACJĄ

Podczas lustracji pól rolnicy wymieniali się doświadczeniami i uwagami na co

warto zwrócić uwagę przed kolejnym sezonem wegetacyjnym. Często w rozmowach pojawiał się mikrogranulowany nawóz startowy Physiostart przeznaczony do aplikacji podczas siewu punktowego rzepaku, kukurydzy, buraka cukrowego, czy też warzyw. Jest to pro-

dukt, którego precyzyjna aplikacja i bliskość nawozu i nasion powoduje natychmiastową dostępność składników i ich błyskawiczne pobieranie. Poza tym mikrogranulat ma idealnie skomponowany skład niezbędny do odżywienia rośliny na wczesnym etapie rozwoju.

Wśród składników znajdziemy: azot, fosfor, siarkę, wapń oraz cynk. Physiostart ma w swoim składzie dodatk substancji o działaniu biostymulującym PHYSIO+, który dodatkowo wpływa na szybki i równomierny wzrost systemu korzeniowego, oraz na pobieranie wapnia i pozostałych składników pokarmowych. Dzięki temu nie tylko odżywiamy rośliny, ale również zwiększamy ich odporność na stres, a biostymulacja podana w tak wczesnej fazie gwarantuje roślinie zdecydowanie lepszy wigor początkowy.

Wybór produktów jest naprawdę bardzo duży, przed podjęciem decyzji trzeba zbadać warunki glebowe i sprawdzić zasobność gleb w danym gospodarstwie. Warto porozmawiać z doradcami terenowymi.

Monika Kopacz-Radziulewicz

REKLAMA

tel: 564 743 727

www.agromex-az.pl

CIĄGNIKI I MASZYNY ROLNICZE

**13-306 Kurzętnik
ul. Sienkiewicza 15**

Bobik opanowany przez mszyce

Warunki atmosferyczne panujące wiosną było bardzo zmienne. Niskie temperatury, w stosunku do średnich z wielu lat, spowodowały opóźnienie wylotu wielu szkodników, w tym również mszyc. Jednak początek czerwca z bardzo wysokimi temperaturami, spowodował ożywienie w świecie owadów. Na wielu roślinach uprawnych populacje szkodników zaczęły zwiększać swoją liczebność.

Mszyca burakowa należy do szkodników żerujących na wielu roślinach uprawnych i chwastach. Żeruje na kilkuset roślinach. Szczególnie groźna jest w uprawach buraka cukrowego i bobiku. To właśnie w ostatnim okresie szczególnie szybko opanowuje rośliny bobiku, a wysokie temperatury pozwalają jej na tworzenie licznych populacji w bardzo krótkim czasie.

JAK ROZPOZNAĆ MSZYCE BURAKOWĄ?

Mszyca burakowa występuje w dwóch formach: uskrzydłonej i bezskrzydłej. W populacjach dominują formy bezskrzydłe, koloru matowo-czarnego z lekkim brązowym

odcieniem, długości około 2, 2 mm. Formy uskrzydłone są czarnozielone, błyszczące, o wąskim, wydłużonym ciele, skrzydłami charakterystycznie złożonymi dachówkowato i długości 2,3 - 2,6 mm.

JAK PRZEBIEGA JEJ ROZWÓJ?

Mszyca burakowa zimuje w postaci jaj złożonych na pędach trzmieliny, kaliny lub jaśminowca. Wiosną na tych krzewach rozwija się około 3. pokoleń. W pokoleniu trzecim pojawiają się osobniki uskrzydłone, które przelatują na rośliny żywicielskie, wśród których jest również bobik. Rozwój jednego pokolenia na bobiku trwa około

10-14 dni, a w dużym stopniu zależny jest od temperatury. W okresie wegetacji mszyca ta może rozwinąć nawet kilkanaście pokoleń. Szczególnie płodne są pokolenia wiosenne, gdzie dzieworódki rodzą nawet około 150 larw, które w ciągu 8-10 dni stają się dorosłe i zdolne do wydania potomstwa.

NA CZY POLEGA SZKODLIWOŚĆ MSZYCY BURAKOWEJ?

Mszyce tworzą bardzo liczne kolonie, składające się z setek, a nawet tysięcy osobników. Preferują i zasiedlają przede wszystkim najmłodsze, wierzchołkowe części roślin. W sprzyjających warunkach mogą pokrywać całe rośliny. Szkodliwość bezpośrednia mszyc polega na pobieraniu/wysysaniu soku fioletowego z różnych części roślin. Mszyca burakowa na bobiku żeruje na pędach, kwiatostanach, związujących się strąkach.

Zaatakowane rośliny mają zahamowany wzrost, a zasiedlone części roślin ulegają deformacji, więdną, nie roz-

wijają się i bardzo często zamierają. W miejscach wkłucia mszyc dochodzi do mechanicznych uszkodzeń tkanki roślinnej, przez które mogą wnikać czynniki zarodniki lub inne czynniki powodujące wtórne infekcje grzybowe.

Ponadto mszyce podczas żerowania wydzielają spadz, lepka substancję, na której rozwijają się grzyby sadzakowe, osłabiające asymilację roślin. Bardzo ważnym aspektem żerowania mszyc, jest

możliwość infekowania roślin wirusami wywołującymi.

Decyzje o przeprowadzeniu zabiegu podejmujemy na podstawie monitoringu upraw.

Prof. dr hab. Bożena Kordan,
Katedra Entomologii,
Fitopatologii i Diagnostyki Molekularnej,
UWM w Olsztynie,
bozena.kordan@uwm.edu.pl
Mgr inż. Mariusz Foltynski,
Agrii Polska,
mateusz.foltynski@agrii.pl

REKLAMA

SPRZEDAŻ CIĄGNIKÓW I MASZYN ROLNICZYCH

- Stała ekspozycja
- Fachowe doradztwo
- Konkurencyjne ceny
- Różne formy finansowania
- Serwis
- Gwarancja jakości

Składasz wniosek na dotacje z PROW? **Mamy sprzęt który potrzebujesz.**

Orneta ul. Gdańska 23 tel.

e-mail. kogowski@kogowski.pl

Teoria i praktyka we Wróćkowie

Jak co roku pod koniec czerwca odwiedziliśmy poletka Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian we Wróćkowie. Podczas Dni Pola mieliśmy okazję zapoznać się z odmianami zalecanymi do uprawy w naszym województwie.

Zaproszonych gości, firmy rolnicze, rolników i innych przybyłych uczestników spotkania tradycyjnie przywitał Henryk Pastuszek, dyrektor SDOO we Wróćkowie. Rolnicy lubią przyjeżdżać na Dni Pola organizowane przez SDOO ponieważ porównanie i dokładne obejrzenie kilkunastu, czy kilkudziesięciu odmian na polu jest bezcenne. Poza tym co roku uczestnicy czekają na spotkanie z Małgorzatą Gazdą, kierownik Działu Badawczo-Doświadczalnego SDOO we Wróćkowie, przed którą poletka nie mają żadnych tajemnic. Warto dodać, że pani Małgorzata bardzo chętnie dzieli się swoją wiedzą, doświadczeniem i praktycznymi spostrzeżeniami.

Na LOZ do uprawy w województwie warmińsko-mazurskim na 2021 rok, znalazło się 10 odmian pszenicy ozimej. W tym 5 odmian klasy A – pszenicy jakościowej i 5 odmian klasy B – pszenicy chlebowej. Wśród odmian jakościowych w 2021 roku na liście pojawiły się odmiany Comandor hodowli Danko i Euforia z HR Strzelce. Odmiana Euforia spełnia wysokie wymagania rolników z północno-wschodniej Polski dotyczące zimotrwałości. Po srożej zimie w 2016 COBORU

ocenilo zimotrwałość Euforii na 6. Zimotrwałość i potencjał plonotwórczy to podstawowe kryteria, którymi kierują się rolnicy z tej części Polski przy wyborze odmian. Wśród pszenicy chlebowej nowościami, na Liście Odmian Zalecanych są: Plejada i Sfera.

W ramach Inicjatywy Białkowej COBORU mogliśmy lustrować poletka doświadczalne z roślinami bobowatymi. Inicjatywa ma na celu propagowanie uprawy roślin białkowych i soi w naszym kraju dla poprawy bilansu paszowego i białkowego. Wprowadzono ją w 2017 roku, w doświadczeniach zakładanych w całej brane są pod uwagę tradycyjne rośliny bobowate grubonasiennne, czyli bobik, groch siewny, łubin wąskolistny, łubin żółty oraz budząca wiele kontrowersji, co do uprawy w naszym klimacie soja.

W bieżącym roku województwo warmińsko-mazurskie utworzyło Listę Odmian Zalecanych dla grochu.

NA LOZ WIDNIEJE 8 ODMIAN GROCHU SIEWNEGO, W TYM 6 ODMIAN OGÓLNOUŻYTKOWYCH: ASTRONAUTE, BATUTA, MANDARYN, NEMO, SPOT I TARCHALSKA ORAZ 2 ODMIANY PASTEWNE: HUBAL I TURNIA.

Od 2020 roku na LOZ widnieją dwie odmiany soi wczesna Erica i średniowczesna Abelina. Poza tymi odmianami na poletkach we Wróćkowie w ramach Inicjatywy Białkowej COBORU w 2021 roku badanych i testowanych jest w sumie 40 odmian.

Podobnie jest w innych ośrodkach w Polsce i zadaniem SDOO we Wróćkowie jest sprawdzenie, które z odmian soi mają szansę na wzrost i rozwój w warunkach północno-wschodniej Polski dojrzeć.

– W tym roku soja jest u nas na poletkach po raz piąty, a nasze doświadczenia i obserwacje potwier-

dziły, że można zaryzykować i siać na tych terenach wczesne odmiany, bo mają szansę dojrzeć. Soja jest rośliną ciepłolubną i w naszych warunkach najlepiej ją wysiewać wokolicy 10 maja. I dokładnie 10 maja wysialiśmy ją w tym roku – wyjaśnia Małgorzata Gazda.

Monika Kopacz-Radziulewicz

REKLAMA

OSZCZĘDZAJ DZIĘKI ODNAWIALNYM ŹRÓDŁOM ENERGII

SKORZYSTAJ Z OFERTY

EXPOM
ECO-ENERGY

- FOTOWOLTAIKA
- POMPY CIEPŁA
- FOLIE GRZEWCZE

**ZYSKAJ Z NAMI
NAWET DO 37 000ZŁ
Z PROGRAMU
"CZyste Powietrze"**

KONTAKT:

EXPOM S.A. - DZIAŁ ECO-ENERGY
UL. SIENKIEWICZA 19
13-306 KURZĘTNIK

TEL: +48 509 500 454 E-MAIL: ECO-ENERGY@EXPOM.PL

WWW WWW.EXPOM.COM

EXPOM
ECO-ENERGY

Jak ograniczyć chwościka buraka?

Objawy chwościka buraka najczęściej stwierdza się na liściach, ale mogą być diagnozowane na ogonkach liściowych, a na plantacjach nasiennych również na pędach kwiatowych.

Panujące aktualnie warunki pogodowe z wysokim nasłonecznieniem i temperaturą przekraczającą 24°C oraz utrzymującą się wysoką temperaturą powyżej 15°C nocą wpisują się w wymagania *Cercospora beticola*, sprawcy chwościka buraka. Przebieg choroby jest zwykle gwałtowny i skutkuje szybko postępującym ubożeniem powierzchni asymilacyjnej, spadkiem zawartości cukru i obniżaniem masy korzeni. Jest to związane z możliwością szybkiego wytworzenia zarodników na porażonych roślinach, które dokonują wtórnych infekcji w uprawie buraka ćwikłowego, pastewnego i cukrowego.

Objawy chwościka buraka najczęściej stwierdza się na liściach, ale mogą być diagnozowane na ogonkach liściowych, a na plantacjach nasiennych również na pędach kwiatowych. Pierwotne objawy dostrzegamy na zewnętrznie ułożonych liściach

niższych pięt w postaci drobnych, szaro wybarwionych plamek z antocyjanową obwódką, która jest najbardziej dostrzegalna w uprawie buraka ćwikłowego. Z czasem tkanka chorobowo zmieniona jest nekrotyczna, a w jej obrębie widoczne są strzępki grzybni i skupienia zarodników.

**ENZYMATYCZNY
ROZKŁAD
POWODOWANY
PRZEZ GRZYBY
MOŻE SKUTKOWAĆ
WYKRUSZANIEM
TKANKI ROŚLINNEJ.**

Znasilaniem choroby, plamki początkowo drobne łączą się, a cały liść zasycha. Roślina bronić się przed patogenem wytwarzając nowe blaszki liściowe dzięki zapasowi cukru

w korzeniu, co nadaje wydłużony pokrój głowy buraka.

Źródłem infekcji jest często grzybnia *Cercospora*, która pozostaje na resztkach buraka, a także szpinaku, łobody czy szarlatu. Dlatego też należy ograniczać udział tych roślin w zmianowaniu lub zwalczać chwasty z rodziny

komosowatych w uprawach buraka, a ich resztki jeszcze przed siewem roślin następnych przeorać. Ochrona chemiczna jest uzasadniona, gdy widzimy pierwsze symptomy choroby, wtedy także można liczyć na wysoką skuteczność zabiegu. Badania prowadzone na szczepach *Cercospora*

beticola wykazały, że grzyb jest częściowo lub całkowicie odporny na tiofanat metylowy, wybrane triazole i strobiluryny, co utrudnia podjęcie decyzji o wyborze preparatu do ochrony. Zasadnym byłoby zastosowanie mieszaniny substancji np. epoksykonazolu i fenpropidyny czy difenoko-

nazolu i azoskystrobiny. Kondycjonując na zdrowotność buraka działają także nawozy zawierające miedź.

Dr hab. Marta Damszel
Katedra Entomologii, Fitopatologii i Diagnostyki Molekularnej Wydział Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

REKLAMA

- EKSPORT ORAZ IMPORT WOŁOWINY I ŻYWCA
- PONAD 20 LAT NA RYNKU
- SPECJALISTA W BRANŻY MIĘSA WOŁOWEGO
- WYSPECJALIZOWANY TRANSPORT
- EKSPORT BYDŁA I MIĘSA DO 20 KRAJÓW EU I AZJI
- SKUP BYDŁA LIMOUSINE NA EKSPORT
- SPRZEDAŻ ODSADKÓW DO DALSZEJ HODOWLI

AGROSTAR

AGROSTAR Sp. j., A. Starownik, J. Starownik
Nowa Jedlanka 87, 21-109 Uścimów
tel. +48 818 523 223, fax +48 818 523 612
e-mail: agrostar@poczta.onet.pl
www.agrostar.info

9221ekwe-a-M

SZCZEPIMY SIĘ! DAJMY SOBIE SZANSĘ!

Pojawienie się koronawirusa na świecie spowodowało wiele ograniczeń w życiu zawodowym, społecznym i w kontaktach międzyludzkich. Dzięki szczepieniom możemy podjąć skuteczną walkę z chorobą COVID-19 i mieć nadzieję na rychły powrót do trybu życia sprzed pandemii.

Zwraca na to uwagę prof. dr hab. Krzysztof Niemczuk – lekarz weterynarii, ale przede wszystkim naukowiec zajmujący się wirusami, dyrektor Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach. – Szczepionka jest nadzieją na powrót do normalności. Jako naukowiec ufam moim kolegom, którzy stworzyli szczepionkę na SarsCov2, jest ona bezpieczna – podkreśla profesor Niemczuk i zachęca do szczepień. – Apelując do wszystkich, zwracam się szczególnie do Was, młodzi mieszkańcy wsi, abyście namawiali do szczepień Waszych Rodziców, a przede wszystkim Waszych Dziadków – rolników Seniorów. Szczepimy się! Dajmy sobie szansę!

inf. MRiRW

Gdzie nas szukać?

Małgorzata Dargiewicz
Dyrektor projektu
Rolnicze ABC

Tel. (89) 5397473

Kom. 502-499-528

m.dargiewicz@rolniczeabc.pl

www.rolniczeabc.pl

fb: rolniczeabc

**Następne wydanie
28 lipca 2021**

Rozszerzona odpowiedzialność producenta

W ostatnich miesiącach toczą się szerokie dyskusje na temat wprowadzenia w Polsce Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta. Do wdrożenia nowych obowiązków zobowiązuje Polskę przyjęty w 2018 roku unijny pakiet odpadowy.

W uproszczeniu ROP zakłada, że producent bierze odpowiedzialność finansową za pełen cykl życia produktu, nie kończąc jednak na sprzedaży konsumentowi, a na partycypacji w kosztach pozbycia się odpadu opakowaniowego. Mowa o partycypacji w kosztach selektywnej zbiórki, segregacji i przygotowania opakowań do recyklingu.

Obok produktów, które używamy codziennie w naszych domach, zdarza się nam również stosować te kupowane raz na jakiś czas, np. farby, oleje, kleje, środki ochrony roślin do naszego ogrodu. Są to właśnie odpady specjalne wymagające specjalnego traktowania. Jednak dopóki stosujemy je w naszych domach, stają się one częścią tzw. odpadów komunalnych. Gminy organizują specjalne punkty zwrotu takich odpadów - tzw. PSZOK-i, gdzie można je nieodpłatnie zdać i nie przejmować się ich dalszym zagospodarowaniem. Wyjątkiem od tej ogólnej zasady są odpady, które powstają z działalności gospodarczej. W tym przypadku ch zagospodarowanie trzeba zadbać we własnym zakresie.

Zatrzymajmy się na chwilę przy specyficznym rodzaju

działalności, czyli działalności rolniczej. Stosowane w niej środki ochrony roślin czy nawozy, a także inne produkty wspierające ochronę roślin i hodowlę, powodują powstawanie kilku tysięcy ton odpadów rocznie, które trzeba zagospodarować. W tym przypadku trudno w jakikolwiek sposób zredukować tę liczbę odpadów, stosując którekolwiek z konsumpcyjnych zasad less waste czy zero waste. W przypadku niektórych preparatów, takich jak środki ochrony roślin, to jakie jest opakowanie (trwałość, wytrzymałość, materiał, z którego jest ono wykonane) podlega autoryzacji na etapie rejestracji przez ministra rolnictwa.

ROP W PRAKTYCE, CZYLI JAK TO ZROBILI PRODUCENCI ŚRODKÓW OCHRONY ROŚLIN

Itu mamy ciekawą sytuację. W trakcie, gdy rynek dyskutuje o tym, jak powinien wyglądać ROP, ile powinien kosztować - jest w Polsce branża, która konsekwentnie i nieprzerwanie od 17 lat realizuje ROP dla wprowadzanych do obrotu produktów.

Mowa o Systemie Zbiórki Opakowań PSOR.

Początki Systemu sięgają roku 2004, kiedy to czołowi producenci i importerzy środków ochrony roślin wystąpili z inicjatywą powołania systemu zajmującego się zbieraniem i zagospodarowaniem odpadów opakowaniowych po produktach wprowadzanych przez nich na rynek.

Stworzyli w ten sposób bezpłatne i łatwe narzędzie dla swoich klientów, umożliwiające pozbycie się opakowań po zużytych produktach w sposób odpowiedzialny i bezpieczny dla środowiska.

SYSTEM PSOR JEST SYSTEMEM DOJRZAŁYM, PRZESZEDŁ SZEREG REORGANIZACJI ZWIĄZANYCH ZE ZMIANAMI PRAWNYMI I OPERACYJNYMI NA RYNKU ODPADÓW.

Niezależnie od wyzwań zawsze zmianom tym przyświecał jeden cel - zapewnienie rolnikom isklepom odbioru opakowań po środkach ochrony roślin. Nieustannie od 2004 roku realizujemy to zobowiązanie.

System PSOR już od 17 lat realizuje ROP. W 2004 roku producenci dobrowolnie rozszerzyli swoją odpowiedzialność za produkt, uruchamiając pilotażową zbiórkę opakowań po produktach, które wprowadzają na rynek. Już w czwartym roku zbiórki

osiągnęliśmy poziom blisko 60% masy wprowadzonych opakowań i nieustannie od tego czasu pracujemy, aby maksymalizować zbiórkę.

2019 rok był dla Systemu kluczowy. Z jednej strony pod względem wyzwań, jakimi były problemy z dostępnością instalacji zapewniających recykling i odzysk opakowań po produktach niebezpiecznych. Z drugiej strony udało nam się uzyskać najwyższą pod względem udziału procentowym i masy liczbę zebranych opakowań. Wyniosła ona 2 mln 225 tys. kg, co stanowi 75% masy wprowadzonej przez wprowadzających zrzeszonych w Systemie PSOR.

Z kolei 2020 rok z uwagi na pandemię COVID-19 wymagał dostosowania się do nowej sytuacji. Zbiórka opakowań nie została zatrzymana.

na. Działaliśmy prężnie przez cały rok. Odebraliśmy łącznie 2 mln 200 tys. kg opakowań, co stanowiło ponad 67% masy wprowadzonej przez uczestników Systemu.

Aleksandra Mrowiec, Polskie Stowarzyszenie Ochrony Roślin

Bez ich zaangażowania nie byłoby sukcesu:

- użytkowników środków ochrony roślin, którzy coraz chętniej uczestniczą w zbiórce opakowań;
- ponad 4 tys. sklepów i hurtowni, które nie tylko zbierają opakowania, ale także pomagają nam w edukowaniu użytkowników;
- operatora Systemu odpowiadającego za zbiórkę i bezpiecznie utylizującego opakowania oraz pracowników Operatora;
- uczestników Systemu, producentów i importerów działających na rzecz funkcjonowania i propagowania Systemu.

ROP i co dalej z Systemem PSOR?

Zgodnie z założeniami deklarowanymi przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska system ROP ma obejmować wszystkich przedsiębiorców, być wspólnym dla całej Polski i realizowanym centralnie przez podmiot publiczny. może to spowodować likwidację istniejącego od 17 lat Systemu PSOR, bądź zmienić model jego funkcjonowania i finansowania. Niosłoby to za sobą szereg negatywnych konsekwencji dla rolników, którzy z dnia na dzień utraciliby dostęp do efektywnego, sprawdzonego i bezpłatnego dla nich rozwiązania. Łączyłoby się ze zorganizowaniem od nowa całego systemu zbiórki. Producenci zrzeszeni w Systemie PSOR deklarują chęć utrzymania Systemu PSOR, jako systemu realizującego ROP w Polsce w kolejnych latach i z taką propozycją występujemy do Ministra Klimatu i Środowiska.

REKLAMA

SKUP I SPRZEDAŻ ZBOŻ

- PSZENICA
- JĘCZMIEN
- PSZENŻYTO
- OWIES
- MIESZANKA ZBOŻOWA

**KAŻDA JAKOŚĆ,
RÓWNIEŻ Z PRZEZNACZENIEM
NA GORZELNIĘ**

TEL. 518-048-715

REKLAMA

Energoutil

ODBIÓR PADŁYCH ZWIERZĄT GOSPODARSKICH

ZGŁOSZENIA (CAŁODOBOWO)
tel. 87 620 38 58, 783 888 809

- zapewniamy szybki czas realizacji od momentu zgłoszenia
- odbierzemy sztukę specjalistycznym środkiem transportu wyposażonym we wciągarkę
- wystawimy dokumenty potwierdzające odbiór padłej sztuki w celu wyrejestrowania jej przez Państwa z ewidencji ARIMR

ENERGOUTIL Sp. z o.o. Nowa Wieś Elcka ul. Elcka 1A, 19-300 Elk
tel./fax 87 620 38 58, tel. kom. 783 888 809

28921ekwe-a-M

Zaprawianie do prawidłowego wzrostu

Wysokiej jakości kwalifikowany materiał siewny, odpowiednio zaprawiony, jest podstawowym czynnikiem gwarantującym udany start roślin. Należy zatem nie tylko przeanalizować ofertę wysoko i wiernie plonujących odmian, ale także zastanowić się nad wyborem zapraw, którymi materiał siewny został zabezpieczony.

MATERIAŁ SIEWNY

Materiał siewny, którego jakość determinuje plonowanie należy wybierać starannie. Warto korzystać z oferty renomowanych firm nasiennych, które zapewniają najwyższe standardy jakości. Dysponują one odpowiednim zapleczem naukowym, badawczym, technicznym i rozwojowym. To pozwala na wprowadzanie najwyższej jakości nasion wydajnych i tolerancyjnych na różne stresy odmian. Taki renomowany kwalifikat jest też profesjonalnie zaprawiony skutecznymi preparatami.

WYCOFANIE PREPARATÓW NEONIKOTYNOIDOWYCH

Rzepak bezwzględnie powinien być skutecznie chroniony przed szkodnikami. Do tej

pory efektywnym sposobem było stosowanie preparatów opartych na neonikotynoidach. Przez ostatnie trzy lata polscy producenci rzepaku, jako jedyni spośród europejskich rolników, mieli możliwość korzystania z tego typu środków do przemysłowego zaprawiania nasion (czasowe zezwolenia MRiRW).

REWOLUCJA NA RYNKU INSEKTYCYDÓW

Po wycofaniu kolejnych substancji aktywnych, pula dostępnych preparatów została znacząco ograniczona. Producenci rzepaku będą musieli całkowicie zmienić sposób prowadzenia ochrony upraw przed szkodnikami. Wprowadzane ograniczenia w stosowaniu insektycydów

na plantacjach przyczyniły się do namnożenia szkodników atakujących rośliny w początkowym okresie wzrostu. Wcześniej nie stanowiły one tak poważnego zagrożenia. Aktualnie stają się uciążliwe i niebezpieczne dla powodzenia uprawy. Niestety, zaprawy z grupy neonikotynoidów będą w tym roku już niedostępne. Kluczowy zatem będzie wybór preparatu zabezpieczającego siewki.

FLUPYRADIFURON

Innowacyjnym rozwiązaniem jest zastosowanie produktu zawierającego flupyradifuron.

Oddziałuje on selektywnie na określone gatunki

szkodników. Skutecznie chroni przed atakiem pchełek ziemnych i rzepakowych oraz śmietki kapuścianej. Zwalczając szkodniki, preparat wpływa na prawidłowe wschody rzepaku, zapewniając plantatorom niezawodne wsparcie w zwalczaniu specyficznych szkodników. Zaprawa – Buteo Start – spełnia wysokie europejskie standardy bezpieczeństwa środowiska, uwzględniające wszystkie owady pożyteczne, nie tylko zapylacze. To innowacyjna i kompleksowo działająca zaprawa w ochronie roślin rzepaku przed kluczowymi szkodnikami wczesnego okresu rozwoju. Dostępna

jest w sprzedaży od ubiegłego roku.

ZAPRAWY FUNGICYDOWE

Warto zdecydować się na zakup takiej, która zabezpieczy siewki przed całym spektrum chorób. Największe zagrożenie w początkowym okresie stanowią: sucha zgnilizna kapustnych, czerń krzyżowych, zgorzel siewek i mączniak rzekomy.

Warto także wybrać fungicyd, który wykazuje dwa mechanizmy działania: aktywność układową i wgłębną. Skutecznym rozwiązaniem jest połączenie dwóch substancji aktywnych: fluopikolidu i fluoksastrobiny.

Zapewnia to kontrolę kluczowych chorób występujących w okresie wschodów, a łączne użycie z zaprawą zawierającą flupyradifuron kompleksową ochronę także i przed szkodnikami.

Systemowe zabezpieczenie materiału siewnego jest jedynym rozsądnym rozwiązaniem. Ogranicza ryzyko infekcji patogenami występującymi zarówno w glebie, jak i na powierzchni nasion. Chroni młode siewki przed szkodnikami. To pierwszy zabieg agrotechniczny w uprawie rzepaku, którego zastosowanie ogranicza nakłady na dalszą ochronę.

Anna Rogowska

Efektywny rozkład słomy

Nadeszło lato. Zbliżają się żniwa. Decyzje dotyczące uprawy poźniowej są odkładane zwykle na ostatni moment. Warto jednak wcześniej zastanowić się nad wyborem technologii uprawy i sposobem zagospodarowania słomy.

Produktywne zarządzanie ścierniskiem warunkuje zarówno wysokość plonów, jak i kosztów uprawy roślin następczych. Przyszłoroczny plon determinuje już sam proces przygotowania gleby pod nowe zasiewy. Zaniechania i zaniedbania powodują pogorszenie jakości gleby i mogą obniżyć rentowność produkcji.

Resztki poźniowe to wyjątkowo cenny rezerwuár materii organicznej. By rośliny mogły z niego korzystać, należy umożliwić jej szybki i efektywny rozkład. Szacuje się, że na powierzchni hektara zostaje około 5 ton słomy.

Ilość oczywiście zależy od gatunku rośliny uprawnej i technologii zbioru. Wartość nawozową także determinuje gatunek. Przeciętna zawartość składników pokarmowych w słomie pszenicy to 6,4 g/kg azotu, 1,1 g/kg fosforu, 11,7 g/kg potasu i 2,7 g/kg wapnia. Znajduje się w niej także magnez, siarka i cała paleta mikropierwiastków. To ogromne źródło składników odżywczych. Dlatego należy traktować ją jak nawóz. Wymieszana z glebą poprawia jej właściwości chemiczne, fizyczne oraz biologiczne. Zapewnia odpowiednią żyzność i prowadzi do zwiększenia wartości próchnicy w glebie.

Należy pamiętać, iż złe rozdrobniona słoma utrudnia siewy i wschody. Ale odpowiednie rozdrobnienie i równomierne rozrzućenie po polu to niewystarczające działanie. Niezwykle istotne jest zintensyfikowanie rozkładu resztek poźniowych. A tu kluczowe

znaczenie ma azot. Mikroorganizmy odpowiedzialne za tempo przemian potrzebują do prawidłowego rozwoju głównie tego pierwiastka. Generalnie azot niezbędny jest w procesie mineralizacji. Najskuteczniejszym i ekonomicznie uzasadnionym rozwiązaniem jest użycie 5-10 kg azotu na każdą przeorywaną tonę słomy, na przykład w formie roztworu saletrano-mocznikowego. Zaleca się go stosować na glebach o uregulowanym odczynie. Płynne produkty umożliwiają równomierne pokrycie resztek. Skutecznym rozwiązaniem jest zastosowanie preparatów przyspieszających rozkład resztek poźniowych, kondycjonujących glebę. Ciekawym sposobem jest łączne użycie z RSM płynnych ekstraktów kwasów humusowych i fulwowych.

Kwasy humusowe to naturalny składnik próchnicy. Charakteryzują się zdolnością

do wiązania nierozpuszczalnych jonów metali, tlenków i wodorotlenków i powolnego ich uwalniania w miarę zapotrzebowania roślin. Poprzez stworzenie optymalnych warunków dla rozwoju mikroorganizmów glebowych poprawiają strukturę gleby, zwiększają jej pojemność wodną przez co zmniejszają zagrożenie suszą. Kwasy humusowe są produktem rozkładu resztek organicznych. Te zawarte w specjalistycznych nawozach najlepszej jakości na ogół pozyskiwane są z leonardyów. Ich aktywność z tego źródła jest kilkukrotnie wyższa niż tych uzyskanych w wyniku kompostowania czy pochodzących z zobornika. Kamasol Black to specjalistyczny nawóz płynny zawierający wysokiej jakości i czystości ekstrakt huminowy pozyskiwany z leonardyów. Dostarcza w sposób zbilansowane niezbędne dla żyzności gleby składniki w postaci kwasów

humusowych i fulwowych. Stymuluje rozwój mikroorganizmów glebowych, przez co przyczynia się do poprawy podstawowych parametrów gleby. Jest bogatym źródłem węglowodanów dzięki związkom organicznym zawartym w jego składzie. Silnie stymuluje rozwój korzeni, wzmacnia efekt chelatowania makro i mikroelementów, zapobiegając niedoborom odżywczym roślin. Jego zastosowanie nie ogranicza się zatem do działania na słomę. Oddziałuje przede wszystkim na glebę, co ma niebagatelne znaczenie w warunkach coraz częściej

występującej suszy. Zwiększa jej aktywność mikrobiologiczną. Jest kondycjonerem gleby. Umożliwia roślinom swobodne wykorzystanie składników mineralnych z form, które wcześniej były dla nich niedostępne. Powoduje poprawę właściwości gleby.

Resztki poźniowe należy traktować jak nawóz. By zapewnić szybkie uwalnianie składników pokarmowych powinno się stosować specjalistyczne preparaty, które przyspieszą rozkład słomy oraz zwiększą wydajność procesu mineralizacji.

Anna Rogowska

HURTOWNIA PALIW

Atrakcyjne
ceny!

Transport
do klienta
gratis!

tel. 608 415 171,
23 689 11 80

Leszno 47
06-300 Przasnysz

**AUTORYZOWANY
SPRZEDAWCA PALIW**

Wciąż trzeba się rozwijać

Gospodarstwo rolne państwa Justyny i Wiesława Pilch z miejscowości Pluskowęsy w powiecie toruńskim w gminie Chełmża zajmuje się produkcją roślinną i zwierzęcą. Właściciele specjalizują się w hodowli bydła mięsnego. Stado liczy ponad 300 sztuk. Pan Wiesław pełni również funkcję prezesa Spółdzielczej Grupy Producentów Żywca Wołowego „Bukat”.

Wiesław Pilch pełni również funkcję prezesa Spółdzielczej Grupy Producentów Żywca Wołowego „Bukat”

Osiem lat temu, gdy grupa zaczynała swoją działalność, w jej szeregach było 30 producentów, głównie z powiatu toruńskiego, w zasadzie nie wychodziliśmy poza województwo kujawsko-pomorskie. W tej chwili grupa liczy 80 członków i systematycznie rozszerza się na inne województwa m.in. mazowieckie, łódzkie, czy lubelskie – wylicza prezes.

GRUPA PRODUCENTÓW ŻYWCA WOŁOWEGO „BUKAT” JEST DOBRYM PRZYKŁADEM, ŻE WSPÓLNE DZIAŁANIE, MOŻE PRZYNIEŚĆ WIELE KORZYŚCI.

Współpraca nie jest łatwa. Różne charaktery, różne pomysły, ale najważniejsze to nie zapominać o słowie kompromis i iść małymi krokami, ale cały czas do przodu.

– Od początku naszej działalności zachęcam i namawiam rolników do wspólnych działań, ponieważ jako grupa

jesteśmy w stanie wynegocjować dużo więcej. Poza tym jesteśmy gotowi do tego żeby oddawać dużo większe partie materiału. Hodowca działający w pojedynkę często korzysta z pośredników, otrzymując za sprzedawane bydło dużo niższą cenę – wyjaśnia Wiesław Pilch.

Pan Wiesław podkreśla, że grupa „Bukat” poza odbiorem bydła od zrzeszonych hodowców skupuje także około 40 proc. ogólnego zakupu od rolników i hodowców nie należących do grupy. I co ważne, nie ma obowiązku przystąpienia do grupy „Bukat”, żeby z grupą współpracować. Grupa sprzedaje bydło do kilku zakładów w Polsce, sprzedaje również za granicę, np. do Włoch.

CZĘŚĆ NA SPRZEDAŻ, CZĘŚĆ DLA BYDŁA

Rolnik gospodaruje na 175 ha, dysponuje różnymi klasami gleb począwszy od III i IV, na których królują pszenica ozima, rzepak oraz buraki cukrowe. Są to uprawy przeznaczone na sprzedaż. Słabsze gleby klas V i VI dostarczają paszy dla bydła opasowego. Uprawia się na nich między innymi kukurydzę, owies i trawę.

W gospodarstwie w Pluskowęsach nie zawsze było bydło mięsne. W latach 80. rodzice pana Wiesława specjalizowali się w produkcji mleka. Później na początku lat 90. produkowali trzodę chlewną. Było to 50-60 macior wcyklu zamkniętym. Z trzody zrezygnowano z powodu złej koniunktury na rynku wieprzowiny. To był idealny moment żeby wyremontować przestarzałe budynki i zapadła decyzja o rozpoczęciu produkcji bydła opasowego.

– Z opłacalnością jest tak jak wszędzie. Raz na wozie, raz pod wozem, ale proszę mi uwierzyć, że przemysłany,

Stado pana Wiesława liczy ponad 300 sztuk

dobrze dobrany i zbilansowany opas ma sens. Ale żeby tak było trzeba to robić z sercem, z rozumem, a przede wszystkim z kalkulatorem – uśmiecha się hodowca.

Podkreśla, że najczęstszy błąd, który popełniają rolnicy to decyzja o wielkości stada. Mając zasób paszy i możliwości na 20 sztuk bydła, hodowca powinien trzymać 18 sztuk, a często okazuje się, że trzyma prawie 30 i myśli, że jakoś to będzie. Takie postępowanie nie ma racji bytu. – Trzeba hodować tyle sztuk bydła, ile jesteśmy w stanie realnie wykarmić i musimy mieć chociaż minimalny zapas paszy. W moim gospodarstwie staram się utrzymywać liczebność stada na stałym poziomie – mówi hodowca.

ZACZYNAMY PRODUKOWAĆ WOLCE

Prezes Spółdzielczej Grupy „Bukat” na najbliższym spotkaniu miał przedstawić hodowcom propozycję, żeby zacząć produkować wolce, za które wybrane zakłady mięsne chcą płacić więcej. Oczywiście muszą być spełnione wszystkie warunki stawiane przez zakład, czyli min. wolowina kulinarna musi być marmurkowata, musi być otluszczenie i musi mieć odpowiednią barwę.

Wiesław Pilch wyjaśnia, że w tej chwili zakłady oferują za mięso z walców od 1 zł do 1,20 zł za kilogram wyżej od cennika ogólnodostępnego. Produkcja walców by-

Gospodarstwo uczestniczyło w programie naukowo-badawczym, w którym wykonywano odpoje i odchów cieląt na różnych preparatach i paszach, dodatkowo cielęta były co miesiąc ważone

łaby dobrym rozwiązaniem zwłaszcza przy kastrowaniu tańszych cieląt ras mlecznych oczywiście zabieg trzeba wykonać w odpowiednim czasie.

– Zabieg najlepiej przeprowadzić, gdy waga waha się między 60, a 70 kg, gdy upewniamy się, że jądra zstąpiły do moszny przez kanały pachwinowe i wówczas trzeba zakłócić przy pomocy specjalnego urządzenia zaciskową gumkę. Gumkę zakłada się na porózek nasienny, na którym przebiegają różne naczynia krwionośne, które zaopatru-

ją organ jakim są jądra. Ponieważ naczynia są zaciśnięte to wówczas jądra ulegają uwstecznieniu i zasuszeniu i w rezultacie odpadają po około 2 tygodniach i wtedy buhajek staje się wolcem – wyjaśnia hodowca.

Nie jest to żadna nowość, ponieważ metoda ta jest znana w innych krajach nie tylko u bydła, ale również u innych przeżuwaczy. W krajach Europy Zachodniej metoda kastracji wykonywana jest u trzyczek i koziołków, które utrzymywane są w dużych stadach. Jest to wygodne,

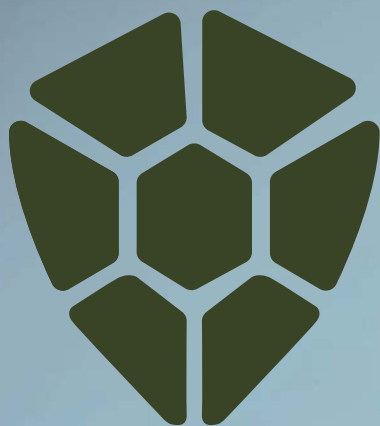
ponieważ nie trzeba martwić się i dzielić stada ze względu na płęć. Tym bardziej, że mówimy tu o dużych stadach utrzymywanych na pastwisku.

WARTO PODKREŚLIĆ, ŻE ZWIERZĘ PO TAKIM ZABIEGU ZACHOWUJE SIĘ JAK JAŁÓWKA, WIĘC BEZ PROBLEMU MOŻNA JE UTRZYMYWAĆ W GRUPIE MIESZANEJ, BEZ WYDZIELANIA DODATKOWYCH POMIESZCZEŃ.

Pan Wiesław zawsze stara się być na czasie, wciąż szuka nowych rozwiązań i nowych możliwości, które mogłyby przetestować w swoim gospodarstwie.

– Mieliśmy także taki program naukowo badawczy, w którym robiliśmy odpoje i odchów cieląt na różnych preparatach i paszach. Kolejny program to porównywanie stosowania różnych rodzajów pasz na końcowe etapy opasu bydła. Bydło było regularnie ważone i oceniane, dzięki temu mogliśmy porównać efekty hodowli i wyciągnąć wnioski – podsumowuje Wiesław Pilch.

Monika Kopaczek-Radziulewicz

RCM[®]

PRODUCENT PRZYCZEP
BUDOWLANÝCH I ROLNICZYCH

fol. TRZYOSIOWA PRZYCZEPA DO PRZEWÓZU BEL - PLATFORMA 9,7 / 12 x 2,45m

SPRAWDŹ NASZĄ PEŁNĄ OFERTĘ

www.rcmc.pl

WYKONUJEMY: ŁYŻKI, ZRYWAKI, LEMIESZE, SZYBKÓZŁĄCZA, NOŻE, ŚLIZGI, MOCOWANIA DO MASZYN ROLNICZYCH I KOPAREK
PAŚNIKI I KORYTA DLA ZWIERZĄT, POSKROMY, WYGRODZENIA DLA BYDŁA, ŚWIADCZYMY USŁUGI OBRÓBKI SKRAWANIEM I CNC

Graniczna 3, Niedrzwica
19-500 Gołdap

+48 87 520 10 03

biuro@rcmc.pl

Z nimi nie można się nudzić

Koła gospodyń wiejskich kojarzą się głównie z dożynkami i dobrym jadem? Nie u nas! To kuźnia talentów nie tylko kulinarnych.

Chociaż trzeba uczciwie przyznać, że wszystko zaczyna się tu zazwyczaj przy dużym, gościnnym kuchennym stole... Jakie są efekty? Jak w przypadku KGW „Luba” z Lubajn – co najmniej sukcesy krajowe. Z konkursu kulinarnego dla Kół Gospodyń Wiejskich o Nagrodę Małżonki Prezydenta RP, dziewczyny z KGW „Luba” z Lubajn w gminie Ostróda wróciły z wyróżnieniem. W Otrębusach, w siedzibie Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca Mazowsze, odbył się finał konkursu. Gospodynie z Lubajn przygotowały regionalne przysmaki: rosół z dzindyżkami, kluski ziemniaczane, pieczoną gęsinę, szczupaka faszerowanego oraz

szczupaka w zalewie octowej i kuch mazurski. Smakowicie brzmi? To nie wszystko. Przy smaki i aranżacja stołu miały nawiązywać do obrzędu weselnego związanego z regionem.

Kulinarna kreatywność gospodyń z Lubajn jest już od lat słynna na całą Polskę. Już kolejny raz ugotowały przysmaki dla Pierwszej Damy. W 2019 roku „Luba” wzięła udział w Bitwie Regionów, konkursie kulinarnym ogłoszonym przez Ministerstwo Rolnictwa.

— Przygotowałyśmy roladę ziemniaczaną z sosem kurkowym mojej mamy istanęłyśmy na podium: pierwsze miejsce w województwie warmińsko-mazurskim i trzecie w ogólnopolskim — mówi Anna Lewandowska z KGW „Luba”.

A teraz jeszcze dziewczyny wzięły się za... teatr. W Centrum Aktywności Społecznej w Lubajnach, gdzie „Luba” ma

swoją siedzibę, powstał teatr „Marzenie”. Skąd ten pomysł?

— Zaczęło się od rozmowy z Iwoną Podgórką, która jest mieszkanką Lubajn i nauczycielką języka polskiego w Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Bażyńskiego w Ostródzie — mówi Anna Lewandowska. — Pani Iwona chciała zrobić dyplom reżyserski, a my podchwyciliśmy pomysł. Powstała „Legenda o Złotym Szelagiu” według jej scenariusza, na podstawie naszych, mazurskich podań.

Potem były próby aktorskie, szlifowanie talentów i przedstawienia, a na koniec występ w Collegium Verum w Warszawie na przeglądzie teatrów, gdzie teatr „Marzenie” z Lubajn właśnie miał swój debiut. W premierze przedstawienia zagrały trzy gospodynie z KGW „Luba” — Danuta Odolińska, Anna Lewandowska i Jadwiga Wiśniewska.

— To był nasz debiut i byliśmy najlepsi! Dostaliśmy pięć reflektorów scenicznych — dodaje ze śmiechem Anna Lewandowska.

To wszystko zaczęło się zaledwie kilka lat temu od tzw. grupy wieńcowej i powrotu do kultywowania dawnych tradycji, czyli od robienia wieńców dożynkowych. Wtedy też pojawił się taki trend, że koła gospodyń zaczęły powstawać jak przysłowiowe grzyby po deszczu. Postanowiły więc działalność sformalizować i tak powstała „Luba”. Są wśród nich emerytki, księgowce, kasjerki, opiekunki szkolne i urzędniczki. Są wesołe, pełne energii i pomysłów, a swoim entuzjazmem zarażają innych.

Są gminy, gdzie kół gospodyń jest kilka, w dużych gminach nawet kilkanaście. Każde z nich działa skutecznie na rzecz lokalnej społeczności.

W siedzibie Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca Mazowsze W Otrębusach, odbył się finał konkursu organizowanego przez Kancelarię Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej pod patronatem Pierwszej Damy

Z jednej strony organizują życie towarzyskie i społeczne, z drugiej dbają o estetykę wsi, organizują place zabaw dla dzieci, sprawiają, że życie staje się łatwiejsze. Każdemu, kto porzucił życie w asfaltowej

dzungli i wyniósł na wieś, polecamy, by poszukał najbliższego koła gospodyń wiejskich. Tam na pewno znajdzie inspirację i impuls do działania. Bo z nimi nie sposób się nudzić.

Barbara Chadaj-Lamcho

Koło Gospodyń Wiejskich w Drogoszach

Zarejestrowane w maju 2019 r. w ARiMR. Od samego początku jego członkinie zaangażowane w pracę na rzecz swojego sołectwa i gminy. Co roku organizują festyn dla dzieci, biorą udział w wielu konkursach, dożynkach, akcjach charytatywnych. Chętne do pomocy i aktywizacji mieszkańców. Pandemia nie przeszkodziła im w działaniu. W 2020 r. pozyskały pierwszą dotację na remont świetlicy, która do tej pory nie była użytkowana, prace niebawem się rozpoczną dzięki pomocy ze strony Gminy. Brały udział w pieczeniu ciast dla medyków ze Szpitala Powiatowego w Kętrzynie, zorganizowały Dzień Dziecka i dwukrotnie były na Festiwalu Kół Gospodyń Wiejskich w Olsztynie. Niedługo ponownie zawitają do Olsztyna na II etap festiwalu Polska od Kuchni. Każda ma inny talent, który rozwija: jedna piecze pyszne serniki, druga plecie z papierowej wikliny, jeszcze inna robi piękne cuda na szydełku, a inne okolicznościowe stroiki. Koło cały czas się rozwija i ma nadzieję, że również liczba członkiń będzie stale rosła.

Marianna Bogusława Szydlik
Wójt Gminy Dźwierzuty

Członkinie kół gospodyń wiejskich w naszej gminie wkładają mnóstwo energii i serca w rozwój lokalnych społeczności. To właśnie dzięki zaangażowaniu w życie swoich miejscowości można je zobaczyć na obchodach Dnia Matki, Dnia Dziecka, Dnia Babci i Dziadka, Dnia Seniora, w czasie spotkań opłatkowych czy zabaw andrzejkowych i karnawałowych. Nasze Panie chętnie uczestniczą w życiu swojej wsi i gminy, bowiem leży im na sercu integracja mieszkańców. Widzimy, jak współczesna wieś się zmienia, staje coraz bardziej nowoczesna, z nowymi technologiami i spojrzeniem na rzeczywistość. Natomiast nasze Panie starają się zachować i kultywować tradycję. Dużą wagę przywiązują do kultywowania tradycji gastronomicznych i promowania regionalnych potraw. Nasze Koła Gospodyń Wiejskich często biorą udział w konkursach kulinarnych, gdzie prezentują własnoręcznie przygotowane potrawy, wykonane według receptur ich babć i matek. Przygotowane przez siebie smakołyki rozpowszechniają także na festynach, dożynkach i innych lokalnych uroczystościach. Innym obszarem działań kół gospodyń wiejskich w naszej gminie jest przywracanie i pielęgnacja lokalnych obrzędów, sztuki ludowej w tym również śpiewu. Nasze Panie to często specjalistki z zakresu tworzenia tradycyjnych wyrobów rękodzielniczych, takich jak wieńce dożynkowe, palmy wielkanocne czy wyroby koronkarskie i hafciarskie. Członkinie naszych kół gospodyń wiejskich to kobiety aktywne, ambitne i pełne energii. Nam wszystkim znane są ze swojej gościnności, zaradności i kreatywności. Dlatego bardzo serdecznie dziękuję za Waszą pracę i ogromne serca, które nigdy nie odmawiają pomocy, dziękuję za to, że zawsze można na Was liczyć.

KGW z naszej gminy kipią aktywnością, energią, ambicjami i gościnnością

W gminie Dźwierzuty istnieje pięć kół gospodyń wiejskich. Trzy z nich działają bardzo prężnie – w Linowie, Miętlich i Targowie. Panie chętnie angażują się zarówno w działania proponowane przez Gminny Ośrodek Kultury, jak i w te o zasięgu ponadlokalnym. Z wielu ogólnojewodzkich konkursów wracają z nagrodami. Troszczą się o integrowanie lokalnych społeczności, pielęgnują tradycje i włączają się w życie wspólnot religijnych.

Początki funkcjonowania i losy kół gospodyń wiejskich na terenie gminy Dźwierzuty ciężko dość jednoznacznie określić. Z archiwalnych zdjęć i wspomnień wiadomo na pewno, że działało KGW w Nowych Kiejkutach. Dziś pozostały po nim jedynie zdjęcia i ciepłe wspomnienia dzieci i wnuków tworzących je kobiet. Obecnie na terenie gminy najprężniej działają panie z kół w Linowie, Miętlich i Targowie. W czasie organizacji gminnej wigilii dołączają gospo-

dynie z KGW Dźwierzuty, ale z racji wieku jest to jedyna ich aktywność na gminnym szczeblu. Nieco na uboczu działa KGW w Popowej Woli, które jeszcze w 2016 roku wzięło udział w I Jarmarku Smaku, imprezie organizowanej z myślą o kołach przez GOK, w której co roku panie rywalizują o laur najlepszej tematycznej potrawy. Panie z KGW włączają się również bardzo aktywnie w przygotowanie dożynek parafialnych, wiejskich, gminnych i powiatowych. Robią to tworząc piękne, tradycyjne wieńce i przygotowując stoiska. Każde z kół jest również współorganizatorem festynów odbywających się latem w ich miejscowościach. Dwa lata temu członkinie KGW zawiązały gminną radę, dzięki czemu zacieśniły i skoordynowały współpracę między sobą i jednostkami gminy.

Na gospodynie wiejskie można liczyć zawsze, kiedy trzeba komuś pomóc. Panie z chęcią włączają się w organizację wydarzeń

Joanna Wróż z KGW
Miętliche z nagrodą
za I miejsce w konkursie
Karta Świąteczna

Hanna Beczak
z KGW Targowo nagrodzona
za III miejsce w konkursie
Karta Świąteczna

Szefowa KGW Linowo
Bogumiła Tabaka z nagrodą
za I miejsce w konkursie
Wielkanocne Frykasy

charytatywnych, takich jak WOŚP, Nakarm Zwierząka Bezdomniaka i pikników. Każdy, kto odwiedził gminę Dźwierzuty i brał udział w imprezach, na pewno poznał doskonały smak targowskich pierogów,

miętlińskiego kartoflaka, czy linowskich nalewek.

Co warto podkreślić, przy KGW Miętliche działa wielopokoleniowy zespół biesiadny „Miętliowianki”.

Panie z kół gospodyń wiejskich
przygotowały i obsługiwały stoisko gminne
w czasie Dożynek Powiatowych

KGW Miętliche i zespół biesiadny
„Miętliowianki” w jednym

KGW Targowo słynie w gminie
z przepysznych pierogów

KGW Miętliche dumnie prezentuje
swoje nagrody

TROCHĘ SUKCESÓW

Wielkanocne Frykasy – konkurs zorganizowany w marcu przez Warmińsko-Mazurską Izbę Rolniczą w Olsztynie

- KGW z Miętlich zajęło I miejsce za potrawę wytrawną – klops mazurski z jajkiem i grzybami oraz potrawę słodką – brukowiec z powidłami
- KGW Linowo zajęło I miejsce za potrawę „Pasztet z gęsi + konfitura z żurawiną i jajka faszerowane”

Karta Świąteczna – konkurs zorganizowany przez Warmińsko-Mazurską Izbę Rolniczą w Olsztynie

- Joanna Wróż z KGW Miętliche – I miejsce
 - Hanna Beczak z KGW Targowo – III miejsce
- Ogólnopolski Festiwal KGW „Polska od kuchni”**
KGW Targowo przygotowało potrawę mazurski kartoflak, KGW Linowo pasztet z gęsi, a KGW Miętliche zapre-

zentowały się artystycznie, wykonując piosenkę ludową „W moim ogródeczku”.

KGW Targowo oraz Miętliche przeszły do półfinału, który odbędzie się w skansenie w Olsztynie już 17 lipca. Obecnie KGW Linowo bierze udział w konkursie Bitwa Regionów na potrawę regionalną, którego organizatorem jest Izba Rolnicza w Olsztynie.

Opoka każdej wsi – Koła Gospodyń Wiejskich

Kiedyś niezwykle popularne, dzisiaj wracają do łask – Koła Gospodyń Wiejskich, to opoka każdej wsi. Nikt nie jest w stanie odmówić aktywności kobietom mieszkającym w małych miejscowościach. To one są siłaczkami codzienności i głównym źródłem aktywności mieszkańców.

Zrzeszone potrafią wiele: organizują imprezy, reprezentują swoje miejscowości na licznych festynach, konkursach, prezentacjach.

Są przykładem, że można, że się da. Takie są też panie z Kół Gospodyń Wiejskich w Gminie Górowo Iławeckie. Warto je zatem przedstawić.

16 listopada br. w Bądlach odbył się jubileusz 10-lecia Koła Gospodyń Wiejskich oraz zespołu „Bądlowianki”

Koło Gospodyń Wiejskich w Bądlach oraz zespół „Bądlowianki” powstały w 2009 roku za namową Pani Barbary Kamińskiej i od tego czasu były organizatorem życia społeczno-kulturalnego wsi. Obecnie KGW oraz zespół muzyczny „Bądlowianki” liczy 6 Pań, a są to: Renata Burdziak, Zofia Szczepaniak, Krystyna Pechta, Stefania Dziadczyk, Barbara Miszczak, Danuta Kozmarska, Helena Wojtczak

Działalność Koła jest po dziś dzień bardzo różnorodna. Koło aktywnie uczestniczy w przygotowaniach do licznych wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie gminy oraz w licznych konkursach kulinarnych o zasięgu ogólnopolskim.

W uroczystości z okazji jubileuszu 10-lecia uczestniczyły jubilatki oraz zaproszeni goście. Wszystkich licznie zgromadzonych gości przywitała Renata Burdziak – członkini KGW w Bądlach.

Bądlowianki to dusza lokalnej społeczności, wychodzą z nowatorskimi pomysłami, akcjami i inicjatywami.

Panie z zespołu pod okiem instruktora Pana Mirona Maciopy z okazji jubileuszu nagrały swoją pierwszą płytę „BĄDŁOWIANKI”, którą otrzymał każdy uczestnik uroczystości.

Specjalnie na tą okazję przygotowana została również prezentacja multimedialna będąca posumowaniem 10 lat wyteżonej działalności koła oraz zespołu, przedstawiająca wysiłek włożony w kultywowanie tradycji, a przede wszystkim społeczne zaangażowanie członkiń Koła w życie sołectwa i Gminy Górowo Iławeckie. Ponadto zespół wykonał koncert swoich piosenek.

Na ręce członkiń KGW w Bądlach złożono kwiaty, podziękowania oraz wyrazy uznania za dotychczasową wzorową współpracę oraz zaangażowanie.

Nie zabrakło także okolicznościowego tortu i toastu, a później wspólnej zabawy przy muzyce w wykonaniu Adama Kowalskiego oraz Marceliny Kaniewskiej. Wszyscy chętni mogli również wpisać się do kroniki pamiątkowej, w której można było znaleźć wiele życzeń i ciepłych słów płynących w kierunku Bądlowianek. Całe spotkanie upłynęło w bardzo miłej atmosferze.

KGW Bądle

KGW Dwórzno

Członkiniom Koła Gospodyń Wiejskich w „Bądlach” oraz zespołowi „Bądlowianki” raz jeszcze składamy serdeczne gratulacje oraz życzymy zapisywania dalszych długich i pięknych kart swojej historii.

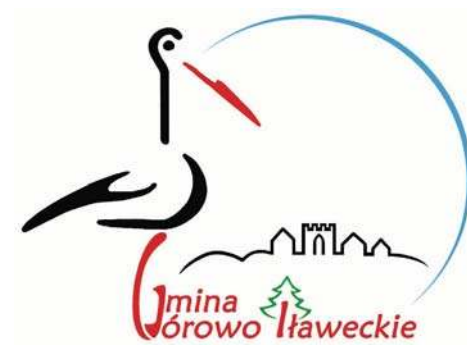
Drugim Kołem Gospodyń Wiejskich z Gminy Górowo Iławeckie jest „Niezapominajka” z Dwórzna

„Niezapominajka” powstała w lutym 2010 roku z inicjatywy grupy kobiet, które postanowiły coś zmienić w swojej miejscowości. Dzisiaj liczy 11 członkiń.

Koło działa prężnie, biorąc udział we wszystkich niemal wydarzeniach kulturalnych organizowanych na terenie gminy, ale i poza nią.

Kto nie zna słynnej zupy pokrzywowej Stanisławy Kuli, która zdobyła pierwsze miejsce w Wiosennych Smakach Warmii z Karolem Okrasą?

Panie z KGW „Niezapominajka” aktywnie uczestniczą w kursach i szkoleniach oraz

konkursach organizowanych przez Urząd Gminy w Górowie Iławeckim m.in. „Czysta i Estetyczna wieś”.

Panie były także pomysłodawczyniami kilku projektów, w wyniku których powstał plac rekreacyjno-sportowy, mural Napoleona Bonaparte na budynku świetlicy oraz plac zabaw itp. „Niezapominajki” współpracują również aktywnie z Radą Sołecką przy organizacji imprez cyklicznych takich jak: Dzień Dziecka, spotkanie opłatkowe, czy Dzień Kobiet.

Bardzo aktywne jest także Koło Gospodyń Wiejskich w Piastach Wielkich „Aksamitka”, które powstało w 2009 r. Liczy aż 15 członkiń. Koło słynie z potraw regionalnych, takich jak pierogi i kartoflaki oraz z przepysznych ciast pieczonych na różne okoliczności.

Panie znane są również z pięknego rękodzieła, między innymi z ozdób świątecznych, ale zasłynęły z potrawy „Lebioda” w konkursie „Wiosenna potrawa”, którą ocenił sam Karol Okrasa.

Panie z „Aksamitki” chętnie organizują imprezy dla mieszkańców swojej wsi i aktywnie uczestniczą w wydarzeniach nie tylko lokalnych ale i regionalnych, wystawiając swoje rękodzieło i smakołyki na festynach i plenerach. Realizowały projekty z FIO oraz Działaj Lokalnie.

W 2014 r. czynnie uczestniczyły w organizacji obchodów 600-lecia powstania swojej miejscowości. Impreza miała charakter międzynarodowy.

„Aksamitki” to dusza Piast Wielkich. Nietylko tworzą, ale też organizują warsztaty kulinarne i rękodzielnicze dla mieszkańców, prowadzą imprezy okolicznościowe.

We wrześniu 2019 r. „KGW z Piast Wlk.” zdobyło I miejsce dla Koła Gospodyń Wiejskich na XXVI Jesiennych Targach Rolniczych „Wszystko dla rolnictwa” w Olsztynie.

KGW Kamińsk

KGW Kandyty

KGW Piasty Wielkie

Kolejnym aktywnym Kołem Gospodyń Wiejskich w Gminie Górowo Iławeckie jest „Kamienny Krąg” w Kamińsku

To młode koło, bo powstało w 2019 roku, ale liczy już 14 członkiń, które prężnie działają, biorąc czynny udział we wszystkich wy-

darzeniach kulturalnych na terenie swojej gminy i powiatu bartoszyckiego.

Znane są już i lubiane ich pyszne potrawy regionalne, ciasta i nalewki, które są nieodłączną wizytówką „Kamienego Kręgu” z Kamińska.

O wiele dłuższy staż ma Koło Gospodyń Wiejskich w Kandytach, które powstało

w 2007 r. i jest pierwszym KGW na Górowszczyźnie

Tworzą je panie pełne energii i niekończących się pomysłów, aktywnie działające na rzecz lokalnej społeczności.

Kandycianki od lat współpracują z lokalną OSP, Zespołem Szkół w Kandytach, czy radą parafialną, pomagając w organizacji wydarzeń na szczeblu wsi, gminy ale i regionu.

Koło włącza się co roku w organizację Ekołomii w Górowie Iławeckim, aktywnie uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez Warmińsko-Mazurski Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych w Olsztynie.

Kandycie gospodynie startowały w wielu konkursach kulinarnych na szczeblu regionalnym i wojewódzkim.

Opr. Ewa Lubińska

Nowy BAYON.

Mierz wysoko.

Już od
66 700 zł

Poznaj świat z wyższej perspektywy. Nowy Hyundai BAYON to SUV wyróżniający się przestronnym wnętrzem przy kompaktowych wymiarach nadwozia. Hyundai BAYON oferuje wysoką pozycję i doskonałą widoczność, a także przestronny bagażnik o pojemności aż 411 litrów. Długą listę zalet nowego Hyundai BAYON uzupełniają inteligentne funkcje bezpieczeństwa i łączności oraz pięcioletnia gwarancja bez limitu kilometrów. Sprawdź szczegóły w salonie.

Hyundai Daszuta

Tuwima 23, Olsztyn

89 541-84-66

Znajdź nas: Facebook Youtube Instagram

Pełna oferta: www.daszuta.hyundai.pl

5-letnia Gwarancja Bez Limitu Kilometrów Hyundai dotyczy jedynie tych samochodów Hyundai, które były sprzedane Klientowi końcowemu przez Autoryzowanego Dealera Hyundai na warunkach opisanych w książce gwarancyjnej. Szczegóły dot. propozycji cenowej i programu gwarancyjnego, w tym wyłączeń gwarancji, dostępne są u Autoryzowanych Dealerów Hyundai. Samochód prezentowany w reklamie to Hyundai BAYON Executive 1.0 T-GDI 6MT (100 KM). Komunikowana cena to minimalna rekomendowana cena brutto dla wersji BAYON Pure 1.2 MPI 5MT (84 KM), która może różnić się od samochodu prezentowanego w reklamie, nie wyklucza promocji dealera. Informacje o aktualnej dostępności pojazdów u Autoryzowanych Dealerów Hyundai. Dane dot. zużycia paliwa i emisji CO₂ dla dostępnych wersji będą podane na stronie hyundai.pl.

ATRAKCYJNE RABATY DLA ROLNIKÓW